

Ny barnelov

Til barnets beste

Innledning

Bufetat region øst viser til departementets høringsbrev med frist for innspill og kommentarer 1.mai 2021. Region øst har forelagt NOU 2020:14 for våre 8 statlige familievernkontorer til uttalelse. Vi har også samarbeidet tett med Spisskompetansemiljøet for familievernets arbeid med vold og høykonflikt i nære relasjoner. Region øst sine tre kirkelige kontorer er organisert i Stiftelsen Kirkens familievern som leverer sitt selvstendige høringssvar fra stiftelsen.

Familievernet er en tjeneste som har mye erfaringsbasert kunnskap om familier, barn, unge og foreldre. Vi møter familier i endring, konflikt og krise, og ser viktigheten av at lovverk og samfunnsstrukturer er oppdaterte, tidsmessige og tilpasset livet familiene lever i dag. Videre at lover og regler er lett tilgjengelige og lette å forstå også for befolkningen. Dette er med på å legge til rette for at foreldre finner gode løsninger for sine barn og forebygger fastlåste eller unødige konflikter. Vi anser derfor arbeidet med ny og en tidsriktig barnelov som svært viktig for å ivareta barns beste i det norske samfunnet.

Bufetat region øst har i høringssvaret trukket inn erfaringskunnskap fra mekling og konflikthåndtering i familier. Vårt faglig grunnlag og utgangspunkt for vår høringsuttalelse er basert på en utviklingspsykologisk og systemisk forståelse av barn og barns tilhørighet til sitt familiesystem. Høringsinnspillene har vektlagt kunnskapsbaserte innspill fra familievernets nasjonale spisskompetansemiljø for vold og høyt konfliktnivå i nære relasjoner, et miljø som er oppdatert på forskningen på disse områdene. Vårt viktigste innspill er at en ny barnelov må vektlegge at barn er relasjonelt og psykologisk avhengige av sine foreldre, også der foreldre ikke bor sammen. Vi vil understreke viktigheten av at loven må bygge på en bred forståelse av barn, og spesielt barns situasjon i familien i forbindelse med samlivsbrudd og foreldrekonflikter, sammen med barns rettigheter.

Med utgangspunkt i familievernets arbeidsområde vil Bufetat region øst gi innspill og merknader til følgende kapitler:

- Kap. 6 Rammene for loven - struktur og språk
- Kap. 8 Barns rettigheter etter barneloven
- Kap. 10 Foreldreansvar for barn
- Kap. 11 Fast bosted
- Kap. 12 Samvær
- Kap. 13 Forsørgelse av barn
- Kap. 14 Overordnet om foreldretvister og tilgrensende lov- og reformprosesser
- Kap. 15. Barnelovens regler om saksbehandling i foreldretvister
- Kap. 18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Vår høringsuttalelse henviser til og følger utredningens kronologi.

Kapittel 6 Rammene for loven – struktur og språk

Kap. 6.1 Innledning

Vi er enige med utvalget i at det er viktig at barnet skal være i sentrum for lovens innhold og utforming. Utvalgets forslag om at barns grunnleggende rettigheter plasseres først i loven, ut fra verdimeslige og pedagogiske hensyn, støtter etter vårt syn, opp om dette på en god måte.

Kap. 6.5 Begreper i lov og utredning

Det følger av mandatet til utvalget at loven skal utformes i et klart og godt språk, og være informativ og brukervennlig for alle grupper i samfunnet, og at begrepsbruken bør gjennomgås.

Familievernet erfarer et stort behov for gjennomgang av barnelovens begreper og tydeliggjøring av innholdet i disse, i møte med familiene. Vår erfaring er at mange foreldre, barn, unge og fagpersoner legger forskjellig innhold og forståelse i barnelovens begreper. Dette fører til at begreper lett benyttes «feil», noe som kan gi grunnlag for en rekke misforståelser og øke konflikter mellom foreldre. Vi mener derfor at gjennomgangen av barnelovens begreper er særlig viktig.

Bufetat region øst mener at utvalgets forslag ikke innebærer nødvendige avklaringer av innholdet i begrepene i barneloven, særlig er begrepet delt bosted eller delt fast bosted misvisende eller uklart. Vi mener at dette må utredes og tydeliggjøres betydelig bedre. Vi mener videre at det bør vurderes å

finne andre mer klargjørende begreper i loven. Enkelte av forslagene til utvalget bidrar etter vårt syn til større uklarhet.

Utvalgets forslag til endringer i lovens begreper vil bli kommentert under de enkelte kapitler i utredningen der disse er nærmere behandlet.

Kapittel 8 Barns rettigheter etter barneloven

Kap. 8.4.2 En helhetlig barnerettighetslov?

Bufetat region øst er enige med utvalget i at implementeringen av barns menneskerettigheter fortsatt bør følge sektorprinsippet, slik det også er i dag. Vi er enige i at en av de viktigste forutsetningene for at barns rettigheter skal virkeliggjøres, er at de som er tjenesteytere, er kjent med hvilke rettigheter de må forholde seg til i sin yrkesutøvelse. Vi er derfor enige i med utvalget i at det er et poeng, heller enn et problem, at viktige prinsipper som barnets beste og barnets rett til å bli hørt er nedfelt i de enkelte spesiallover, slik at de som jobber i tjenesten, er kjent med prinsippene selv om de bare forholder seg til den mest aktuelle loven for sitt virke. Dette gjelder også for familievernet.

Kap. 8.4.3 Systematisk plassering av barns rettigheter i loven

Bufetat region øst støtter utvalgets vurderinger av hvordan barns rettigheter best kan plasseres i den nye barneloven. Region øst mener det er viktig, slik utvalget også forslår, at grunnleggende og sentrale verdier og prinsipper knyttet til barns rettigheter løftes frem og tas inn i lovens kapittel 1. En slik inndeling vil blant annet løfte frem og synliggjøre barns beste som generell regel og innledende fanebestemmelse i loven.

Vi er enige med lovutvalget i at det samtidig er hensiktsmessig og pedagogisk viktig at rettighetsbestemmelsene er tilgjengelige for ulike brukere av loven, som kanskje bare anvender én del av loven, og at man ikke skal måtte slå opp i ulike deler av loven for å bli kjent med rettighetene. Særlig innenfor saksbehandlingskapitlet er det viktig å se rettighetene i sammenheng med øvrige saksbehandlingsregler slik at ikke sentrale rettigheter som prinsippet om barnets beste eller barnets rett til å bli hørt blir oversett i saksbehandlingen.

Kap. 8.5 De enkelte rettighetene og prinsippene

Kap. 8.5.1 Prinsippet om barnets beste

Vi er enige i utvalgets vurdering av at prinsippet om barnets beste er grunnleggende og bør stå som en innledende bestemmelse i den nye barneloven. Vi støtter utvalgets vurdering av at hensynet til barnets beste i tillegg bør konkretiseres og understrekes i enkeltbestemmelser i loven.

Kap. 8.5.2 Prinsippet om barnets rett til å si sin mening og å bli hørt

Bufetat region øst er enige i at det er behov for forsterket oppmerksomhet om barnets rett til informasjon, medvirkning og til å bli hørt, og hva disse rettighetene innebærer.

Vi støtter utvalgets forslag om å gjøre strukturelle grep for å tydeliggjøre disse sentrale rettighetene. Vi tror utvalgets forslag som innebærer at disse rettighetene løftes frem i det innledende kapitlet i barneloven, og i tillegg fremgår av enkeltbestemmelser vil bidra til å synliggjøre rettigheter og korresponderende pliktbestemmelser.

Vi støtter videre utvalgets forslag om å lovfeste at barnet har rett til å bli hørt innad i familien, som en del av innholdet i foreldreansvaret. Videre at retten tydeliggjøres i forhold til behandling av foreldretvister, herunder at det lovfestes at barn har rett til å bli hørt på meklingsstadiet, og at de skal informeres om denne rettigheten. Vi vil knytte nærmere kommentarer til dette forslaget under våre merknader til kapittel 15.

Kap. 8.5.5 Barns rett til omsorg og beskyttelse

8.5.5.3.2 og 8.5.5.3.3 Særlig om omsorg og beskyttelse mot vold mv.

Bufetat region øst støtter utvalgets forslag til synliggjøring av barns rett til omsorg og særlig **beskyttelse mot vold, overgrep og hensynsløs adferd mv.** Dette anbefaler Bufetat region øst at skilles ut som en egen bestemmelse i lovens kapittel 1. Videre støtter vi at det ved kontaktforbud ikke kan foreligge noen form for samvær.

Kap. 8.5.6 Barns rett til familieliv

Utvalget fremholder at retten til familieliv er ett av de viktigste utgangspunktene i loven og at det derfor er det viktig at loven fortsatt har regler som ivaretar og synliggjør barn og foreldres gjensidige rett til å være sammen når det er til barnets beste.

Familievernnet erfarer at i saker som preges av stor uenighet og konflikt mellom foreldrene blir foreldres rettigheter ofte mer fremtredende og preger diskusjonen mellom foreldrene. Hensynet til hva som er best for barnet blir ofte brukt for å forsterke foreldres rettigheter.

Bufetat region øst er enig i at det bør synliggjøres bedre i barneloven at barns rett til familieliv skal være et utgangspunkt for avtaler og avgjørelser som handler om samvær og kontakt, og at man må bygge på barnets egne interesser i familielivet, selv om barnet ikke er part i saken. Vi støtter derfor forslaget om at barns rett til familieliv inntas i barneloven som en av lovens fanebestemmelser.

Bufetat region øst støtter ikke utvalgets forslag om å utvide adgangen til at andre enn foreldrene kan ha rett til samvær med barna. Vi kommer tilbake til dette under våre merknader til kap. 12.

Kap. 8.5.7 Rett til personvern og privatliv

8.5.7.3 Utvalgets vurdering

Bufetat region øst ser i likhet med utvalget med bekymring på de mange trusler som er kan være aktuelle i forhold til barns rett til privatliv og personvern, ikke minst knyttet til trygghet på nett.

Bufetat region øst er enig med utvalget i at det er et behov for å spesifisere grensene for hva foreldre kan samtykke til på vegne av barn, og tydeliggjøre barns rettigheter på en måte som understreker barns selvstendige rett til personvern og privatliv.

Erfaringer fra familievernnet viser at dette er problematikk og spørsmål foreldre er opptatt av, og som foreldre ofte diskuterer i foreldresamarbeidssaker og meklinger på familievernkontorene. Region øst mener derfor at utvalgets forslag om å innta bestemmelser om dette i kapitlet om foreldreansvaret vil øke bevisstheten om barns selvråderett og rett til privatliv og personvern og hvor langt foreldrenes samtykkekompetanse strekker seg. For å gjøre loven mer informativ og brukervennlig mener vi at overskriften til lovutkastet § 6-7 bedre må reflektere innholdet i denne, slik at det er lettere for brukere å finne frem til reglene som regulerer disse viktige spørsmålene.

Kap. 8.5.9 Retten til språklig, kulturell og religiøs identitet

Bufetat region øst er enig med utvalget i at retten til å bevare sin språklige, kulturelle og religiøse identitet er sentral for barn og kan aktualiseres når foreldre går fra hverandre og barnet har behov for å bevare tilknytning til identiteten som knytter seg til begge foreldrenes opphav.

Utvalget peker på at det har i senere tid har vært økende oppmerksomhet på barn som skilles fra sitt familiemiljø, for eksempel i forbindelse med en omsorgsovertakelse, har rett til ivaretagelse av språklig, religiøs og kulturell identitet. Den generelle kommentaren til barnekomiteen slår fast at tilsvarende gjelder ved foreldrenes samlivsbrudd, som nevnt over. Utvalget legger til grunn at det vil kunne være flere situasjoner etter barneloven der barnets rett til kulturell identitet kan komme på spissen, for eksempel i forbindelse med samværsfastsettelse.

Bufetat region øst er enige med utvalget i at dette er viktige hensyn som bør inngå som en del av «barnets beste» vurdering når avtaler utarbeides etter foreldrenes samlivsbrudd.

Kapittel 10 Foreldreansvar for barn

Bufetat region øst er enige i:

- at begrepet «foreldreansvar» er godt innarbeidet og fungerer godt. Vi er derfor enige i utvalgets forslag om å anvende begrepet videre i ny barnelov
- utvalgets vurdering om å videreføre at foreldre fortsetter å ha foreldreansvaret sammen etter samlivsbrudd, med mindre de avtaler noe annet
- at det bør presiseres i loven at det skal særlige grunner til for at foreldre som har levd sammen tidligere, ikke skal få felles foreldreansvar i sak om foreldreansvar for domstolen

Bufetat region øst er ikke enige i utvalgets forslag om:

- at flyttespørsmålet skal ligge under foreldreansvaret
- endring av regelen om hvem som skal ha foreldreansvar når foreldrene ikke bor sammen ved fødsel

Bufetat region øst vil foreslå:

- at det vurderes å samle reglene om hvordan foreldre skal forholde seg i flyttespørsmål, slik at gjensidig varslingsplikt, tidsfrister, meklingsplikt osv. er lett tilgjengelig for foreldre, og bedre sikrer at disse blir fulgt, noe som igjen vil kunne bidra til bedre trygghet for begge foreldre med tanke på flyttesituasjoner som kan oppstå.

Kap. 10.2 Hvem skal ha foreldreansvaret?

10.2.4 Utvalgets vurderinger

10.2.4.1 Utgangspunktet om foreldreansvar ved fødsel

Utvalget har vurdert spørsmålet om hvem som skal ha foreldreansvar når foreldre ikke bor sammen ved fødsel. I dette spørsmålet har det vært dissens i utvalget. Flertallet ønsker en regel tilsvarende den som gjaldt frem til 1. januar 2020, som innebærer at utgangspunktet er at moren i disse tilfellene får foreldreansvaret alene. Mens mindretallet ønsker å videreføre regelen som trådte i kraft 1. januar 2020 og som innebærer at foreldrene får felles foreldreansvar, men at begge har anledning til å reservere seg.

Bufetat region øst støtter ikke flertallets forslag om å endre loven tilbake til tidligere ordning.

Spørsmålet har vært vurdert flere ganger i forbindelse med revisjoner av barneloven. Lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2020 ble foretatt blant annet ut fra hensynet til at barneloven skulle være kjønnsnøytral, og fjerne morspresumpsjonen.

Vi er enige med utvalget i at situasjonene som fører til at foreldre ikke bor sammen ved fødsel kan være svært ulike, og at det ikke vil være mulig å utforme regelverk som ivaretar de forskjellige situasjonene. Vi mener likevel at endringen som trådte i kraft 1. januar 2020 ivaretar både utgangspunktet om at foreldre er likeverdige, og samtidig tar høyde for tilfeller der det ikke vil oppleves riktig eller bra med felles foreldreansvar. I disse tilfellene kan hver av foreldrene, uten nærmere begrunnelse, reservere seg mot at far har del i foreldreansvaret.

Vi har relativt kort erfaring med reglene som trådte i kraft 1. januar 2020. Vi er imidlertid ikke kjent med at familievernkontorene i region øst, så langt, har registrert negative erfaringer med virkningen av gjeldende regelverk.

Kap.: 10.2.4.2 Foreldreansvar etter samlivsbrudd

Utvalget går inn for å videreføre gjeldende rett om avtalefrihet, men slik at det kommer tydelig frem i barneloven at foreldrene fortsetter å ha felles foreldreansvar etter samlivsbrudd, med mindre de avtaler noe annet. Videre foreslår utvalget å tydeliggjøre i loven at foreldre må ha del i foreldreansvaret for å ha barnet boende fast hos seg. Utvalget foreslår også at utgangspunktene fra rettspraksis, at det skal særlige grunner til for at foreldre som har levd sammen tidligere, ikke skal få felles foreldreansvar i sak om foreldreansvar for domstolen, bør synliggjøres i lovens ordlyd. Dette er tatt inn i lovutkastet § 6-1 fjerde ledd.

Bufetat region øst støtter ovennevnte forslag:

Vi mener at det er en fordel for foreldre og fagpersoner at fremgår tydelig av loven at foreldreansvaret er felles der ikke annet avtales. Familievernets erfaring er at det relativt sjelden er konflikt om foreldreansvaret i forbindelse med samlivsbrudd. I foreldretvistmeklinger er uenighet om foreldreansvar noe oftere et tema. Dette bygger eksempelvis på at den ene forelder ikke er tilgjengelig, er vanskelig å forholde samarbeide med, ikke svarer på spørsmål, osv.

Bufetat region øst mener at det bør synliggjøres i loven § 6-1 fjerde ledd hva som skal ligge i vurderingen av om det foreligger "særlege grunner" for at en forelder skal kunne tilkjennes foreldreansvaret alene. Vi mener at det bør fremgå klart av loven at spørsmålet må vurderes ut fra hensynet til barnets beste og ikke forelderens rettigheter.

Kap. 10.3 Innholdet i foreldreansvaret

Utvalget foreslår å videreføre bestemmelsene om retten til omsorg som en del av foreldreansvaret for dem som er sammen med barnet. Bestemmelsene gjennomfører barnekonvensjonen artikkel 3. nr. 2, og utvalget fremholder disse bestemmelsene som svært viktige. For det første gir de barn en beskjed om at de har rett til omsorg fra foreldrene sine. For det andre har bestemmelsene en pedagogisk opplysende funksjon for foreldre. Som utvalget understreker er evnen og viljen til å gi barna sine omsorg både intuitiv og naturlig for de fleste foreldre, men det er likevel viktig at loven gir uttrykk for hva lovgiver forventer av foreldrene.

Utvalget understreker også viktigheten av at loven synliggjør omsorgsplikten for den eller dem som ønsker enten del i foreldreansvaret, at barnet bor fast hos seg, eller at man skal ha samvær. Dette fordrer en evne og vilje til å gi omsorg, og henger sammen med den tredje funksjonen, nemlig at bestemmelser om plikt til å gi omsorg også peker også mot at det kan og skal reageres mot foreldre når plikten til å gi omsorg ikke overholdes.

Bufetat region øst er enig i disse viktige utgangspunktene og grunnleggende rettigheter for barn:

- Retten til omsorg (fysisk, emosjonell og materiell) ○
- Retten til best mulig utvikling

Bufetat region øst støtter utvalgets forslag om:

- å dele innholdet i foreldreansvaret i to bestemmelser, slik at omsorgsplikten er i en bestemmelse og retten og plikten til å ta beslutninger på vegne av barn i en annen.

Bufetat region øst er ikke enige i utvalgets forslag om:

- Å legge beslutning om flytting innenlands til foreldreansvaret

Bufetat region øst vil foreslå:

- At det fremgår bedre av loven hvilke typer beslutninger som faller inn under foreldreansvaret og «*personlege tilhøve*».
- At det vurderes egne bestemmelser om behandling av flyttespørsmål

Kap. 10.3.5 Utvalgets vurderinger

Kap. 10.3.5.1.2 Prinsippet om barns beste

Bufetat region øst støtter at utvalgets forslag om å knytte barnets beste til foreldreansvaret slik at det fremgår klart at barnets beste er styrende for utøvelsen av foreldreansvaret, og pålegger foreldrene å sørge for at dette ivaretas.

Kap. 10.3.5.1.3 Omsorg, kjærlighet og oppdragelse med respekt for barnets egenverdi

Bufetat region øst støtter utvalgets forslag om å utdype ordlyden, slik at det kommer klarere frem i loven hva som ligger i omsorgsplikten og følgelig forventes av de som har foreldreansvar for et barn.

Bufetat understreker at er viktigheten av at loven reflekterer, og formuleres ut fra forståelsen om barns psykologiske avhengighet av sine foreldre.

Kap. 10.3.5.1.4 Forbudet mot vold og grenser for fysisk makt

Bufetat region øst er enig med utvalget i at det er viktig at ansvaret for at barn ikke utsettes for vold understrekes og fremgår klart av den nye barneloven.

Kap. 10.3.5.2 Rett og plikt til å treffe avgjørelser

Kap. 10.3.5.2.2 Personlige forhold for barnet

Utvalget påpeker at grensene mellom de ulike beslutningene som ligger til foreldreansvar, fast bosted og samvær, først og fremst betydning når foreldrene ikke bor sammen. I møtet med foreldre i foreldresamarbeidssaker og meklings er det familievernets erfaring at det i mange tilfeller oppleves uklart både for foreldre og fagpersoner hvilke beslutninger hver av dem har ansvar for og rett til å ta. Denne uklarheten fører lett til konflikter og øker konflikter. Som også utvalget påpeker, er det viktig at loven gir tilstrekkelig klarhet slik at det ikke oppstår tvil og konflikt om ulike beslutninger knyttet til barn.

Bufetat Region øst mener at utvalgets utkast til ny barnelov ikke gir tilstrekkelig klarhet i innholdet av de ulike begrepene. Vi mener at det er behov for mer presisering av lovteksten, for å søke å forebygge og unngå en rekke konflikter om utøvelsen av foreldrenes ansvar for sine barn.

Når det gjelder foreldreansvaret **mener Bufetat region øst** at det bør defineres i loven hva lovgiver legger i begrepet «personlege tilhøve». Se til sammenligning utkastet til § 7-2 der det er søkt definert hvilke beslutninger som tillegges forelder med «fast bosted».

[Kap. 10.3.5.2.4 Særlig om flytting og utenlandsreiser](#)

Bufetat region øst støtter ikke utvalgets forslag om at beslutning om flytting innenlands flyttes fra den forelder som har fast bosted (bostedsmyndigheten) til foreldreansvaret. Vi viser til våre merknader til kap. 11, underpunkt 11.4.3.2 der utvalgets nærmere begrunnelse for forslaget er behandlet.

Bufetat region øst er enig i:

Utvalgets forslag om å flytte innholdet i dagens §§ 40 og 41 om utenlandsreiser til kapitlet om foreldreansvar i den nye barneloven. **Vi vil imidlertid påpeke** at forholdet mellom § 6-10 første og annet ledd ikke umiddelbart er lett tilgjengelig. Det er vanskelig å lese av forslaget hva foreldre med foreldreansvar må være enige om og ikke. Det bør fremgå klarere av annet ledd at dette er et unntak fra hva foreldrene må være enige om. Det bør videre fremgå at slik «*kortare utenlandsferd*», i tilfelle forutsettes gjennomført innenfor den tidsfordeling foreldrene har avtalt eller som er fastsatt av retten.

[Kap. 10.3.5.2.5 Særlig om barnets rett til privatliv og personlig integritet og forholdet til foreldreansvaret](#)

Utvalget påpeker at foreldre med foreldreansvar har ansvar for å respektere, fremme og beskytte barns rettigheter. Videre at barns rettigheter reiser noen særlige spørsmål i forholdet til beslutningskompetansen under foreldreansvaret.

Bufetat region øst støtter: utvalgets forslag om en særskilt bestemmelse i kapitlet om foreldreansvaret som tydeliggjør barnets rett til privatliv og personvern, som særlig omhandler deling av personopplysninger, foreldres ansvar, rett og samtykkekompetanse, samt barns selvstendige samtykkekompetanse og nektelsesrett.

Dette er spørsmål **familieverntjenesten erfarer** at foreldre diskuterer om de kan ta stilling til alene eller om de må tas i fellesskap. Selv om det er tatt inn i forslaget til § 6-5, at foreldre med felles foreldreansvar skal ta beslutninger under foreldreansvaret sammen, mener vi at det med fordel kunne vært presisert også i denne bestemmelsen at dette er type beslutninger foreldre med felles foreldreansvar skal ta sammen.

[Kap.: 10.3.5.2.6 Plikt til å ta avgjørelser i fellesskap](#)

Utvalget ønsker å understreke viktigheten av at foreldre med felles foreldreansvar skal fatte beslutninger om barnet i fellesskap, og at dette fortsatt fremgår tydelig av barneloven. Dette er videreført i utkastet til § 6-5. Utvalget understreker at dette innebærer at foreldrene for eksempel ikke kan dele ulike typer beslutninger mellom seg eller bestemme at de tar beslutninger alene på vegne av ett barn hver i søskenflokk.

Familievernet erfarer at foreldre som ikke lever sammen diskuterer om enkelte beslutninger under foreldreansvaret skal kunne tas av den ene forelder alene, eller om typer beslutninger under foreldreansvaret kan delegeres til den ene. Dette ville ikke være i samsvar med loven som forutsetter at foreldre med felles foreldreansvar skal ta disse beslutningene sammen. Vi mener derfor at det **burde fremgå enda klarere av loven** slik at det bør fremgå at alle beslutninger under foreldreansvaret skal tas i fellesskap med mindre annet følger av særlovgivning.

[Kap. 10.3.5.3 Barnets rett til medbestemmelse og selvbestemmelse og forholdet til foreldreansvaret](#)

[Kap. 10.3.5.3.2 Barnets rett til medbestemmelse i relasjon til foreldreansvaret](#)

Utvalget understreker viktigheten av at foreldrene sørger for å inkludere barnet i den viktige avgjørelsen om hvordan barnas liv skal være etter et samlivsbrudd. Utvalget har som en del av dette foreslått at barnet skal få rett til samtale med mekler i familievernet uten foreldrenes samtykke.

Bufetat region øst mener at forslaget krever mer utredning og reiser en rekke spørsmål. Vi mener at det må gjøres en grundig vurdering og utredning av forslaget. Se våre kommentarer og merknader til kapittel 15 der forslaget er nærmere behandlet av utvalget.

Kapittel 11 - Fast bosted

Kap. 11.2 Begrepene «fast bosted» og «delt bosted»

Kap. 11.2.2 Utvalgets vurdering

Utvalget foreslår å videreføre begrepet «fast bosted» om barnets bosted, men mener at usikkerheten knyttet til forståelsen av begrepet «delt bosted» kan avhjelpes ved at foreldre får god informasjon og veiledning på familievernkontorene, og samtidig endre begrepet til «delt fast bosted». Det forslås videre at det skal være en føring i loven om at barnet ved delt fast bosted må bo minst en tredjedel av tiden hos hver av foreldrene.

Erfaringer fra familievernet, viser at det er et stort behov for å gjøre noe med begrepene knyttet til barnets bosted for at foreldre skal forstå innholdet i dette, og hva det innebærer i praksis. I likhet med Barneombudets innspill til utvalget i NOU-prosessen, vil familievernet påpeke at det er knyttet mye forvirring til begrepet delt bosted. Forvirringen gjelder både forståelse av tidsfordeling og juridisk innhold, avgjørelsesmyndighet. Familievernet er enige med Barneombudet i at ny barnelov må være utformet slik at det enkelt for foreldre å forstå hva de inngår avtale om, og hva det innebærer, herunder klargjøre hva som handler om tidsfordeling, og hva som handler om avgjørelsesmyndighet.

Bufetat region øst støtter ikke utvalgets forslag:

Bufetat region øst er ikke enig med utvalget i at usikkerheten som er knyttet til begrepet «delt bosted» kan avhjelpes ved at foreldrene får informasjon og veiledning av familievernkontoret og eventuelt i retten, og at det særlig må tydeliggjøres at foreldre med delt fast bosted må treffe avgjørelser i fellesskap. Det er forsøkt over tid, uten at det har redusert begrepsforvirringen.

Begrepsforvirringen gjelder i tillegg også hos fagpersoner, forskere og i media. Forskjellig forståelse av begrepene fast bosted/delt fast bosted/delt bosted vil etter vårt syn vedvare med mindre disse erstattes med nye begreper som det også er enklere å forstå innholdet i.

Utvalget foreslår å benytte **begrepet «delt fast bosted»** i stedet for «delt bosted». **Bufetat region øst kan ikke se at dette vil avhjelpe utfordringene med begrepsforvirring.** Begrepet “delt fast bosted” har i praksis vært benyttet av familievernet i flere år. Vår erfaring er at det ikke har bidratt nødvendig begrepsavklaring for foreldrene vi møter, eller til å avhjelpe det generelt store behovet for å rydde i begrepene i barneloven.

Bufetat region øst mener at lovgiver må søke å finne begreper som reflekterer faktisk innhold, for eksempel benytte begrepet «*bostedsmyndighet*», og at foreldrene må bli enige om en eller begge skal ha den. I tillegg må foreldrene bli enige om tidsfordeling.

Utvalget mener videre at det bør være en føring for delt fast bosted at barnet bor **minst en tredjedel av tiden hos hver av foreldrene**, og at slik angivelse vil gjøre det lettere for foreldre å forstå hva ordningen går ut på, og samtidig klargjøre at 50/50 ikke er noen forutsetning.

Bufetat region øst er ikke enig med utvalgets i dette. Vi i mener at tidsfordelingen må være opp til foreldrene å vurdere og ta stilling til, med utgangspunkt i barnets beste og det enkelte barns behov. Om dette, viser vi også til våre merknader til kap. 11.3.4.3. Familievernet kan heller ikke se hvordan en slik beregning av tid skulle fastsettes. Eksempelvis kan nevnes avtaler for babyer der barnet er mest med mor, men far kommer på hyppige og kortere samvær. Et annet eksempel er avtaler om ungdom hvor det kan være få overnattinger hos en forelder, men ungdommen likevel tilbringer mye tid med den andre foreldrene. Å definere et minimum av omfang av tid som forutsetning for delt fast bosted vil etter vårt syn også innebære en stor risiko for konflikter mellom foreldre rundt dette temaet.

Kap. 11.3 Hvor skal barnet bo etter et samlivsbrudd – lovens utgangspunkt

Kap. 11.3.4.3 Avtalefrihet er utgangspunktet

Utvalget mener at foreldre fortsatt skal ha avtalefrihet, slik at det er opp til foreldrene å vurdere og avtale hvor mye barnet skal bo hos hver og om barnet skal bo fast hos begge eller en av dem, etter at foreldrene har lyttet til barna og vektlagt deres mening.

Bufetat region øst er enig med utvalget: Vi mener at avtalefrihet er en viktig forutsetning for at foreldre skal foreta en grundig vurdering av hva som vil være til barnets beste, og dermed den beste løsningen for hvert enkelt barn. Dette er et ansvar som foreldre har, og forutsettes å ta.

Vi mener at det er viktig at loven ikke legger opp en hovedregel, men heller motsatt, forutsetter at foreldrene tar ansvar og gjøre en grundig og individuell vurdering der det tas hensyn til hvert enkelt barn. Dersom loven skulle legge opp til en hovedregel er vi bekymret for at dette vil bli oppfattet som en norm og at det ikke vil bli foretatt nødvendige individuelle vurderinger i forhold til hvert enkelt barns behov og barnets beste.

Vi mener det bør fremgå av loven at dersom et barn bor fast hos en forelder, og har samvær med den andre, må barnet bo minst halvparten av tiden hos den barnet bor fast sammen med. Videre at dersom barnet bor fast sammen med begge, er det opp til foreldrene å komme frem til en tidsfordeling som er til beste for deres barn.

Kap. 11.3.4.4 Delt fast bosted og domstolenes kompetanse

I dagens barnelov er det et vilkår at det må foreligge særlige grunner for at retten skal kunne beslutte at foreldre skal ha delt fast bosted. Dette vilkåret er under dissens i utvalget, foreslått fjernet. Flertallet mener at vilkåret bør tas ut av loven, slik at retten står fritt til å avgjøre dette, og sier samtidig at de med dette ønsker at det skal være en endring av terskelen, noe som innebærer at flere kan få delt bosted idømt. Videre begrunner flertallet forslaget med at de ikke ser at viktigheten av de beslutninger som ligger i bostedsmyndigheten, tilsier et behov for krav om særlige grunner.

Bufetat region øst er enige med utvalget i at rettens adgang til å idømme delt fast bosted bør opprettholdes. I likhet med utvalget mener vi at det ikke kan utelukkes at delt fast bosted er det beste for barnet, selv om det må antas at det er et relativt høyt konfliktnivå når barnets bosted blir gjenstand for behandling i retten.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget om å fjerne kravet om «særlige grunner»

I likhet med mindretallet i utvalget mener vi at kravet om «særlige grunner» for å idømme delt fast bosted bør opprettholdes. Delt fast bosted forutsetter høy grad av samarbeidsevne mellom foreldrene, både om ivaretagelse av barnet, beslutninger og økonomi. Vi er enige med utvalgets mindretall i at foreldrene som bringer sak om barnets bosted inn for retten fordi de ikke har klart å bli enige om bostedsordning, som regel vil har samarbeidsforhold som allerede er utfordrende.

Slik mindretallet påpeker, skal barneloven kunne leses og forstås av både profesjonelle og befolkningen for øvrig. Vi er enige i at dette prinsippet og mener at kravet om «særlige grunner» bør opprettholdes i lovens ordlyd. **Bufetat region øst mener i tillegg at det med fordel kunne følge av loven at disse særlige grunnene må begrunnes særskilt ut fra et barnets beste perspektiv, og ikke ut fra hensynet til en rettferdighetstankegang hos foreldre.**

Kap. 11.4 Bostedsmyndigheten– beslutninger som kan tas av den barnet bor sammen med

Kap. 11.4.3 Utvalgets vurderinger

Utvalget har under dissens foreslått at kompetansen til å bestemme flytting innenlands flyttes fra bostedsmyndigheten og legges under foreldreansvaret. Innholdet i bostedsmyndigheten for øvrig, om hvilke avgjørelser som kan tas av den barnet bor fast sammen med, foreslås videreført ny barnelov.

Bufetat region øst er ikke enig i at flyttespørsmålet bør ligge under foreldreansvaret. Se nærmere om dette i våre merknader under kap. 11.4.3.2 nedenfor.

Bufetat region øst har videre følgende merknader til lovforslagets § 7-2 om avgjørelser som kan tas av den som barnet bor fast sammen med:

Det følger av gjeldende barnelov § 37 at bostedsforelder kan ta avgjørelser som gjelder vesentlige sider av omsorgen for barnet, blant annet om barnet skal gå i barnehage, flytte innenlands, og andre større avgjørelser om dagliglivet. Bor barnet fast hos begge foreldre, har foreldrene bostedsmyndigheten sammen.

Utvalget viser til at Barneombudet i sitt innspill til utvalget har pekt på at det er uklart for mange familier hvilke beslutninger som ligger i bostedsmyndigheten. Barneombudet ba utvalget vurdere om loven bør gi mer veiledning i form av momenter som skal trekkes inn i vurderingen, eller om det bør være flere eksempler, eventuelt en kombinasjon. Bufetat region øst er enig i Barneombudets innspill.

Erfaringer fra familieverntjenesten støtter opp om det samme som Barneombudet har påpekt. **Tjenesten erfarer at foreldre og fagfolk er usikre på hva som ligger i bostedsmyndigheten slik lovens ordlyd er i dag.** Det er vanskelig for meklere og andre fagpersoner å svare på konkrete spørsmål og beslutninger foreldre må ta, faller inn under foreldreansvaret, bostedsmyndigheten eller ligger til den forelder som har samvær.

Utvalget mener at dette kan avhjelpes med god informasjon til foreldrene.

Bufetat region øst er ikke enige med utvalget i at det er tilstrekkelig med god informasjon, veiledning, verken for fagpersoner eller foreldre, om innholdet i bostedsmyndigheten i utkastet til § 7-2, selv om fritidsaktiviteter er tatt inn i loven. Familievernet får en rekke spørsmål knyttet til

innholdet i bostedsmyndigheten, forholdet mellom foreldreansvar, bostedsmyndighet og samvær, som det er vanskelig å svare på. Som eksempel kan nevnes spørsmål om hvilke avgjørelser knyttet skole og barnehage som faller inn under bostedsmyndigheten. Et praktisk eksempel er søknader om fri fra skole kan gjøres av forelder med samvær de aktuelle dagene, eller om det ligger til bostedsmyndigheten, eller er så viktig at faller inn under foreldreansvaret.

Det er også knyttet økonomi til bostedsmyndigheten. Vi mener at det burde fremgå av lovteksten at den forelder barnet bor fast sammen med har ansvar for å betale utgifter som gjelder barna; barnehage, SFO, innkjøp av klær osv. Bor barnet fast sammen med begge, har foreldrene dette ansvaret sammen og skal dele utgiftene. Dette fremgår ikke direkte av barneloven i dag, men følger av reglene om forsørgelse av barn når foreldre ikke bor sammen.

Økonomi er viktig, og kan være en vesentlig konfliktdriver og et vanskelig samarbeidsområde for mange foreldre. Det bør derfor gå klart frem av barneloven hvilken betydning bostedsmyndigheten har i forhold til økonomi og ansvar for innkjøp og utgifter knyttet til felles barn.

Bufetat region øst mener følgelig at innholdet i bostedsmyndigheten må klargjøres bedre i loven. Det ville være konfliktforebyggende og i tråd med målet om at innholdet i barneloven skal være lett å forstå og forholde seg til for familiene.

Kap. 11.4.3.2 Innenlands flytting under foreldreansvaret

Utvalget har foreslått at retten til flytting innenlands flyttes fra bostedsmyndigheten til foreldreansvaret, slik at flytting med barn forutsetter at foreldrene er enige dersom begge foreldre har foreldreansvar, jf. lovutkastet § 6-9. Bufetat region øst registrerer at det er dissens i utvalget, og at mindretallet mener at retten til innenlands flytting fortsatt skal ligge under bostedsmyndigheten.

Utvalget har også foreslått definisjon av hva som skal regnes som flytting innenlands, slik at flytting i henhold til loven skal være flytting som forlenger reiseveien mellom foreldrene vesentlig. Også på dette punktet er det dissens i utvalget.

Bufetat region øst vil understreke at vi er enige med utvalget i at flyttespørsmål er et viktig spørsmål. Hvor barn skal bo har stor betydning for både barn og foreldre. Det viser seg også ved at utvalget har dissens, der flertallet vil legge flyttespørsmålet under foreldreansvaret mens

mindretallet mener at dagens rettstilstand bør videreføres og at flyttespørsmålet fortsatt bør ligge under bostedsmyndigheten.

Bufetat region øst støtter ikke flertallsforslaget.

Familieverntjenesten erfarer at flyttespørsmål, flyttekonflikter og usikkerhet knyttet til dette relativt ofte forekommer i meklingsrommet, både i bruddmeklinger, foreldretvistmeklinger og rene flyttmeklinger, også før dette er en reell problemstilling i familien.

Vi mener i likhet med utvalgets mindretall at gjeldende regler om flytting bør opprettholdes og at flyttespørsmålet fortsatt bør ligge under bostedsmyndigheten. I likhet med mindretallet mener vi at dagens regelverk ivaretar hensynet til begge foreldre og barnet på en bedre måte enn utvalgsflertallets forslag til endringer.

Bufetat region øst vil også understreke at foreldreansvaret gjelder alle foreldre uavhengig av om de bor sammen eller ikke. Flyttespørsmål gjelder kun i familier der foreldrene ikke bor sammen. Også derfor bør flyttespørsmålet knyttes til bostedsmyndighet og ikke til foreldreansvaret.

Foreldreansvaret er etter vårt syn en form for «grunnmur» i foreldreskapet. I dette ansvaret ligger beslutninger og ansvar som **det forventes at foreldre blir enige om, og samarbeider om.** Lovgiver legger også til grunn at det skal mye til for at foreldre ikke har foreldreansvaret sammen. Bufetat region øst er bekymret for at dersom flytting legges til foreldreansvaret, vil foreldreansvaret bli et nytt og større konfliktema, også ved brudd. Vi frykter i likhet med mindretallet i utvalget at flere foreldre vil ønske å ha foreldreansvaret alene etter samlivsbrudd. Vi mener dette ville være en meget uheldig og uønsket utvikling, noe som ikke er til barns beste.

Videre mener vi at det vil kunne føre til en rekke uheldige situasjoner og konflikter dersom foreldre som har felles foreldreansvar, men ellers har lite kontakt med barnet skal ha innflytelse på flyttespørsmålet. I en slik situasjon ville det føre til urimelig mye innflytelse i forhold til den forelderen som barnet bor fast sammen med.

Dersom myndigheten legges til foreldreansvaret mener vi at det også vil kunne føre til økning i saker som bringes inn for domstolen, og i realiteten innebære delvis flytteforbud for en forelder frem til en

sak er avgjort. Vi er bekymret for at ivaretagelse av et likestillingsperspektiv for foreldrene, kan gå på bekostning av hensynet til barnets beste dersom retten til flytting innenlands legges til foreldreansvaret.

Vi mener gjeldende rett bør videreføres, med de samme reglene om varslings- og meklingsplikt ved uenighet. Slik regelverket er i dag, kan foreldre som er uenige om flytting bringe tvist om barnets faste bosted og samvær inn for domstolen som må ta stilling til saken ut fra en barnets beste vurdering.

Spisskompetansemiljøet for vold og høykonflikt påpeker i tillegg at de ikke kan se at spørsmålet er vurdert i forhold til særlig sårbare familier og barn. De er bekymret for risikoen forslaget kan innebære blant annet for familier der barn har levd med vold, og for foreldre i høy konflikt. Der kan det å nekte flytting benyttes som regulering av den andre parten, også etter et brudd. Volden stopper ikke ved et samlivsbrudd, og flytting kan være det eneste løsningen for ofrene i noen voldssaker.

Hva skal ansees som «flytting»?

I utvalget er det dissens om hva som ansees å være en flytting skal defineres i loven. Flertallet mener det bør fremgå av loven hva som anses som flytting, og at det sentrale er om flyttingen har vesentlig betydning for å kunne fortsette med den bostedsordningen som er avtalt eller bestemt av retten. I den foreslåtte ordlyden til § 6-9 femte ledd defineres flytting innenlands som tilfelle som forlenger reiseveien mellom foreldrene vesentlig.

Mindretallet mener at en slik regel vil være vanskelig å praktisere, og at dagens regel om at all flytting ansees som flytting bør opprettholdes.

Bufetat region øst er enige med mindretallet i at en definisjon/ differensiering av hva som ansees som flytting med stor sannsynlighet vil gi både økte konflikter og uavklarte spørsmål. I likhet med mindretallet vil vi fremheve at det vil bli et spørsmål og konflikttema i seg selv om en flytting regnes som flytting som omfattes av reglene.

Bufetat er uenig og støtter ikke flertallet som mener at nærmere grenser for hva som skal regnes som en flytting må utvikles nærmere i rettspraksis og teori. Dette er etter vårt syn en uholdbar og uklar rettstilstand for foreldre som har aktuelle flyttespørsmål og ikke får nødvendig veiledning i loven av hva som faktisk regnes som en flytting. Dette ville føre til en rekke konflikter.

Bufetat region øst mener at dagens ordning som innebærer at all flytting til ny bolig, uavhengig av avstand, skal varsles den andre forelder, er en god og konfliktforebyggende løsning som bør opprettholdes.

Med dette utgangspunktet, enhver flytting skal varsles, både av bostedsforelder og samværsforelder, unngås diskusjon/tvist om grensetilfeller der en forelder mener at det skulle vært varslet og den andre mener ikke.

Familieverntjenestens erfaring er at gjeldende rett, der **all flytting er flytting** i henhold til barnelovens regler **fungerer meget bra** og det oppstår ikke konflikter om hva som anses som flytting. Reglene er også lette å informere tydelig om, og det er enkelt for foreldre å forholde seg til. Familievernets erfaring er også at foreldre i meklinger uttrykker viktigheten av at de vet at den andre forelder er lovpålagt å gi informasjon **all flytting** minst tre måneder før enhver flytting. Det gir foreldre trygghet at dette er lovregulert. Dersom det skal være opp til forelder å vurdere hva som ansees som en flytting som må varsles og som forutsetter at foreldene må være om, vil det etter vårt syn bli en stor økning i konflikter i forbindelse med flyttinger.

Bufetat region øst vil understreke at vår erfaring er at gjeldende rett, som innebærer alle flyttinger varsles den andre forelder, er viktig og god for å ivareta barnets beste og forebygge konflikter mellom foreldre. Den **ordningen bør beholdes**.

Vi vil i tillegg påpeke og understreke at det er mye mer enn avstand og reisevei som er av betydning for foreldre og barn i forbindelse med flytting. Plikten til å varsle all flytting, gir foreldre mulighet til å forberede både barna og seg selv på de endringer som måtte følge av flyttingen.

Alle flyttinger har betydning for barn. Flytting over en kommunegrense eller ut av en skolekrets, kan for eksempel innebære bytte av skole eller barnehage, nye venner og gi lengre vei mellom foreldrenes hus osv. Det er viktig at foreldre sammen forbereder barna og finner best mulige løsninger i forbindelse med alle flyttinger for barn. **Varslingsplikten på tre måneder kombinert med**

at all flytting er flytting, bidrar til å ivareta hensynet til barn i flyttesituasjoner på en best mulig måte.

Bufetat region øst mener det bør vurderes om behandling av flyttesaker bør være et eget kapitel i

loven:

Foreldre i bruddsituasjoner, og foreldre som ikke bor sammen er ofte engstelige for at den ene forelder skal flytte langt slik at den andre mister kontakt med barnet, eller flytte til et sted som innebærer endringer av betydning for barnet og dem selv. Dette gjelder både bostedsforelder og samværsforelder.

Flyttespørsmål er også spørsmål som kun gjelder i familier der foreldrene ikke bor sammen, og ikke foreldre som lever i samliv. Derfor bør det heller ikke inn i foreldreansvaret, som omfatter alle foreldre.

Etter vårt syn er det derfor viktig for foreldre og barn at reglene om behandling av flyttesaker er klare, lette å praktisere, lett tilgjengelige og oversiktlige. Dette gjelder alle familier, men har særlig betydning for mer sårbare grupper og familier i krise.

Bufetat region øst vil foreslå at reglene for hvordan flyttespørsmål innen- og utenlands skal behandles samles på et sted i loven, gjerne i et eget kapitel. På denne måten vil foreldre kunne orientere seg om regelverket, hvordan de skal forholde seg, og om behandling av disse sakene dersom et flyttespørsmål skulle aktualiseres.

Familievernet erfarer at det i mange tilfeller kan bli konflikt, eller usikkerhet om flyttespørsmål, i forbindelse med inngåelse av foreldresamarbeidsavtale, også i saker der flytting i utgangspunktet ikke er aktuelt. Målet med forslaget er derfor også å redusere flyttespørsmål som et konflikttema i saker der flytting ikke er aktuelt på tidspunktet for avtaleinngåelse, men det likevel er bekymring hos foreldre for mulige fremtidige flyttinger. Vi tror at egne og oversiktlige bestemmelser om behandling av flyttespørsmål, vil kunne bidra til at flyttespørsmål ikke blir et konflikttema før det eventuelt er en aktuell problemstilling i deres liv.

Videre mener vi at barneloven på denne måten vil bidra til å sikre en grundig og forsvarlig behandling av flyttespørsmål. I tillegg mener vi at dette vil sikre best mulig ivaretagelse av barnets beste og medbestemmelse på det aktuelle tidspunktet.

Som en del av dette mener vi at, **all flytting må være flytting, at varslings- og meklingsplikten må opprettholdes, og at saken kan bringes inn for domstolen dersom den ikke er løst i mekling.**

Kap. 11.4.3.3. Rettslig prøving av flyttespørsmålet

Et samlet utvalg går inn for at foreldre skal kunne reise sak om flytting med barnet innad i landet, på samme måte som det i dag er mulig å reise sak om flytting ut av landet, jf. barneloven § 56 første ledd tredje punktum.

Bufetat region øst mener at det er vesentlig forskjell på flytting ut av landet og innenlands, selv om reiseavstanden kan være lang i begge tilfeller. Å skulle flytte barna til et annet lands jurisdiksjonsmyndighet er etter vår oppfatning noe vesentlig annet enn å flytte innen Norge der norsk rett gjelder.

Bufetat region øst mener at det er uklart hva utvalget mener med at flyttespørsmål skal kunne reises for domstolen (uavhengig av hvor flyttekompetansen ligger).

Vi kan ikke se at retten kan ta stilling til et flyttespørsmål i seg selv. Er det ment at uenighet om flytting er et søksmålsgrunnlag, og at sak som gjelder flytting med barn ikke kan avvises av domstolen?

Vi mener at det må legges til grunn at domstolen ikke kan nekte en forelder å flytte, fordi det ville være i strid med menneskerettighetene og for stor inngripen i folks liv. **Slik Bufetat region øst ser det må derfor rettens tema være foreldreansvar, fast bosted og samvær, og at det er innenfor disse temaene partene kan legge ned påstand. Vi mener at det må fremgå klart av loven hva det innebærer å reise sak om flytting for retten.**

Kapittel 12 Samvær

Kap. 12.2 Samværrets omfang

Kap. 12.2.4.2 Den konkrete vurderingen av samværrets omfang

Utvalget foreslår å ikke videreføre oppregningen av momenter som er inntatt i gjeldende barnelov § 43 annet ledd.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget: Familievernets erfaring er at denne momentlisten for å ivareta hensynet til barnet, er nyttig for foreldre i vurderingen av tidsfordeling mellom dem, selv om listen ikke er uttømmende. En momentliste viser foreldrene hensyn som domstolen legger vekt på dersom sak bringes inn for retten. Etter vårt syn bør derfor momentlisten beholdes.

I motsetning til utvalget, mener vi at slik momentliste med fordel også kunne vært tatt inn i loven for å hjelpe foreldre med vurderingen av om de skal avtale fast bosted hos en forelder eller delt fast bosted.

Kap. 12.2.4.4 Definisjon av «vanleg samværsrett»

Utvalget foreslår å ikke videreføre definisjonen av vanlig samværsrett i barneloven.

Bufetat region øst er enige i dette. Familievernet erfarer at mange foreldre oppfatter definisjonen som et minstesamvær som de mener å ha minimumskrav på. Vi støtter derfor utvalgets vurdering av at definisjon av “vanleg samværsrett” kan legge unødige og uheldige føringer for vurderingen av hvilket samværsomfang som er til barnets beste.

Ved å ta definisjonen ut av barneloven, mener vi at loven vil legge bedre til rette for at foreldre gjør **individuelle vurderinger av hva som er det enkelte barns beste**, og at samværsfastsettelsen skjer med utgangspunkt i at barn er ulike, i ulike livssituasjoner og aldersgrupper.

Kap. 12.3 Nærmere om når det ikke skal være samvær

Utvalget peker på utfordringer når beskyttelse mot vold og overgrep settes opp mot foreldres rett til å ha kontakt med sine barn etter menneskerettighetene. Det vises til at der det skal vises forsiktighet, skal den gå i favør av å sikre at barn ikke utsettes for vold og overgrep, selv om det ikke kreves en fullstendig bevisbyrde for at det skjer/har skjedd.

Bufetat region øst er enig med utvalget i at dette er et viktig utgangspunkt i disse sakene.

Kap. 12.3.3 Utvalgets vurderinger

Bufetat region øst støtter utvalgets syn på at terskelen for at domstolen skal bestemme at det ikke skal være samvær, skal ligge på samme nivå som i dag. Videre at det faktiske avgjørelsesgrunnlaget må være forsvarlig.

Spisskompetansemiljøet for vold og høykonflikt i nære relasjoner understreker betydningen av å sikre gode vurderinger og at det i saker med mistanke om vold eller overgrep bør ligge et tilleggskrav til sakkyndige om at de har en *dokumentert* voldskompetanse, da vi vet dette er en sårbarhet i dagens praksis.

Eir Torvik 2019, dokumentere dette i sin hovedoppgave; *Sakkyndigvurderinger i foreldretvistsaker; forståelse av omsorg, foreldreskap og utviklingsbetingelser*

Torvik fant at de sakkyndige først og fremst la vekt på emosjonell omsorg når de vurderte foreldreskapet. Hvordan foreldrene hadde tilrettelagt og fulgt opp barnas dagligliv over tid, fikk lite oppmerksomhet. Hun fant en tendens til at de to foreldrene i en og samme familie ble møtt med ulike blikk fra de sakkyndige: *Det kunne ofte framstå som om mødres omsorgsinnsats ble tatt for gitt, og framhevet ved sine mangler, mens fedres engasjement i barna i utgangspunktet ble forstått som positive innslag i barnas omsorgssituasjon.*

Det var påstander om vold i de aller fleste familiene, men det fremstod som at denne volden 'glapp' underveis. I mange tilfeller ble påstandene om vold liggende, uten å bli nærmere undersøkt og vurdert, og underbygde påstander om fedres vold fikk ikke nødvendigvis konsekvenser for hvordan fedrene ble vurdert som foreldre. Iblant fikk fars vold større konsekvenser for hvordan mors foreldreskap ble vurdert, ettersom hennes omsorgsutøvelse ble forstått som preget av volden. Mødrene ble også vurdert ut fra hvordan de bidro til å tilrettelegge for fedrenes foreldreskap, et ansvar hun ble tillagt også der det var underbygde påstander om vold fra far. Tilknytning, mors personlige egenskaper og 'foreldrekonflikter' ble tillagt stor betydning som utviklingsbetingelser for barna, mens kriminalitet og rus, og i noen tilfeller vold, fikk lite oppmerksomhet.

Kap. 12.4 Samvær under tilsyn av offentlig oppnevnt person

Gjeldene rett: Etter barneloven § 43 a første ledd kan retten pålegge offentlig oppnevnt tilsynsperson «i særlige høve og der omsynet til barnet sine behov talar for det». Det kan fastsettes to former for tilsyn etter bestemmelsen: beskyttet tilsyn eller støttet tilsyn.

Utvalgets forslag:

Når det gjelder selve tilsynsordningen som system, mener utvalget at det er behov for en større gjennomgang og evaluering av denne. Utvalget har ikke selv hatt ressurser til en fullstendig gjennomgang av tilsynsordningen. Utvalget viser til at det foreligger flere ulike rapporter og evalueringer om ordningen, samt juridisk litteratur som har gått nærmere inn på konkrete

avgjørelser. Utvalget har ikke hatt kapasitet til å gå grundig gjennom dette materialet, men har sett hen til det i sine vurderinger av enkelte elementer som bør vurderes særskilt i en større gjennomgang.

Utvalget foreslår at det bør foretas en evaluering som også utreder mulige alternativer, kvalifikasjonskrav for tilsynspersoner og hvilken aktør som skal utpeke tilsynspersonen. For eksempel kan det vurderes om de to typene av tilsyn bør administreres av én instans, i motsetning til i dag der det er barnevernstjenesten i kommunen og Bufetat som har ansvar for å oppnevne tilsynsperson for henholdsvis beskyttet og støttet tilsyn.

Utvalget på peker at en tendens ved dagens ordning synes å være at begge aktørene som er ansvarlige for å utpeke tilsynsperson, setter spørsmålsteget ved om ikke ordningen bør legges til en annen tjeneste enn den selv. Også dette foranlediger en nærmere evaluering av tilsynsordningen.

Til tross for at utvalget mener ordningen bør utredes og evalueres bedre enn de har gjort foreslår de følgende endringer:

- Utvalget går inn for å beholde de to tilsynskategoriene, men med en terminologisk endring. Utvalget viser til at det ikke er selve tilsynet som er støttet eller beskyttet, men samværet. En riktigere terminologi vil være å omtale tilsynskategoriene som henholdsvis «*støttande*» og «*tryggjande*».

Utvalget mener det er behov for en klargjøring i loven av hva som menes med «*støttande*» og «*tryggjande*» tilsyn, og foreslår derfor at dette presiseres i lovteksten, lovutkastets § 8-5;

- Utvalget går inn for at retten skal kunne fastsette inntil tre år med tilsyn, og at dette skal lovfestes. Utvalget mener dette grepet vil tydeliggjøre dommerens kompetanse til å fastsette fleksible løsninger både for støttet og beskyttet tilsyn
- Utvalget peker på viktigheten av å utforme pålegget på en slik måte at det går klart frem hvordan tilsynet, herunder omfang og lengde, er vurdert som det beste for barnet. Det må også gå klart frem av avgjørelsen hvordan forelderens interesser er tatt hensyn til.
- Av hensyn til behovet for fleksibilitet og tilpasning til den konkrete situasjonen, foreslår utvalget videre at taket på antall timer som kan ilegges av retten økes. For beskyttende tilsyn mener utvalget at dette bør kunne ilegges for opptil 24 timer per år. Dette vil muliggjøre månedlige samvær av to timers varighet.

- Støttende tilsyn bør også økes noe, til opptil 36 timer per år. Dette kan etter utvalgets syn fremgå av forskrift.

Bufetat region øst sine erfaringer:

Bufetat region øst oppnevner støttet tilsyn i ca.130 nye saker med støttet tilsyn i året. Hver sak krever betydelig mer tid enn 32 timer, som er omfanget av selve tilsynet. Det medgår blant annet mye tid til administrasjon og til «forhandlinger» med foreldrene for å få gjennomført samværet. Gjennomføring av samvær med tilsyn er ressurskrevende og krever andre rammer enn familieverntjenesten har slik tjenesten er organisert. Etter vårt syn bidrar ordningen i for liten grad til å ivareta barneperspektivet og styrke foreldresamarbeidet, slik formålet med ordningen er. Vi erfarer at ordningen i liten grad reduserer foreldretvisten. I mange saker økes konfliktnivået, og barnas behov kommer i skyggen av konfliktene. Kun i få saker opplever vi at veiledningsformålet i ordningen fører til at selvstendig foreldresamarbeid oppnås etter de 32 timene med støtte. I flertallet av sakene klarer ikke foreldrene å fortsette samværet på egenhånd etter at bistanden fra Bufetat er gjennomført eller de er i liten grad mottakelig for veiledning.

Vi erfarer at familieverntjenesten er lite egnet til å gjennomføre samvær med tilsyn slik ordningens omfang og praktiseringen foreligger. Samvær skal være til barnets beste og derfor legges mye samvær til ettermiddag og helg, det vil si utenom familievernets kjernetid. Det er lite kostnadseffektivt og formålstjenlig å endre arbeidstidsordningen i familieverntjenesten for dette oppdraget og det vil være en meget kostnadsdrivende ordning å lønne psykologspesialister og høyt kvalifiserte ansatte i familievernet på overtid og helg. Dette medfører at region øst i all hovedsak velger å kjøpe inn den tjenesten fra ideelle og private aktører, som er bedre tilrettelagt og har ansatte med mer relevant kompetansenivå. De private aktørene har tilrettelagte samværsleiligheter godt egnet for samvær. De har også mulighet til å tilby samvær utenfor kontortid i motsetning til familievernkontoret.

Videre har region øst et volum av saker om gjør at det er svært krevende å inngå enkeltavtaler med tilsynspersoner i hver sak, samt at disse tilsynspersonene ikke er lett tilgjengelige. Før region øst inngikk rammeavtaler opplevde vi stor variasjon i praksis og lite kontroll på hva de ulike tilsynspersonene kunne tilby med hensyn til blant annet kvalitet, kapasitet, tidspunkt og sted for når og hvor samvær kunne gjennomføres. Region øst får stadig oftere pålegg fra retten hvor vi ikke har gode nok rammer til å gjennomføre samværsordninger i tråd med rettens pålegg, til tross for at retten i forkant har vært i kontakt med oss og vi har informert om vår administrasjon av ordningen. I noen saker ligger samværsordningene som er pålagt fra retten utenfor formålet med ordningen eller

utenfor rammeavtalen Bufetat region øst har med private aktører. I enkelte saker finner vi hverken private eller offentlige aktører som er villige til å gjennomføre samvær på grunn av rammene som er satt til gjennomføringen.

En stor del av sakene der det er besluttet støttet tilsyn krever kontinuerlig tilsyn fra tilsynsperson. Dette fordi påstander om rus og vold, og psykisk uhelse gir manglende tillit og høyt konfliktnivå som igjen gjør en veiledende ordning umulig å gjennomføre. Vi viser her til vårt innspill under punkt 12.3, om behovet for dokumentert kunnskap om vold i sakkyndighetsvurderinger. I en god del saker må det være tilsyn hele tiden for å trygge barn og ofte bostedsforeldre. Konflikten eller tidligere vold gjør det vanskelig for foreldrene å løfte frem barneperspektivet og barnas behov. Vi erfarer derfor store utfordringer knyttet til ivaretagelse av barneperspektivet og barna i samværsituasjonene.

Vi ser at skillet mellom det forskjellige timeantallet, 32 timer per år ved støttet tilsyn og 16 timer ved beskyttet tilsyn er vesentlig for foreldreposisjonering i domstolen. Antallet timer kan derfor ha betydning for valg av ordning og der foreldrenes rettighet blir tungt vektlagt. Vi mener at det bør vurderes om rammen for antallet timer ved beskyttet og støttet tilsyn bør være den samme.

Bufetat har svært begrenset mulighet til å stanse eller endre samværsordningen dersom den ikke fungerer eller der bostedsforelderen eller barnet motsetter seg avtalen. Partene henvises i disse tilfellene til at det er et privatrettslig forhold dem imellom som de må vurdere å ta til retten igjen om de ikke kan komme til en enighet. Særlig er dette vanskelig i saker hvor barnet ikke vil ha samvær. Det er da vanskelig å veilede partene med et slikt utgangspunkt. Samvær med støttet tilsyn omfatter en ordning med tilsyn under samværet og veiledning. Vi opplever at dersom rettens pålegg ikke spesifiserer veiledningens omfang så ønsker ikke samværsforelderen veiledning, ofte begrunnet i at det går av kvoten på 32 timer eller i begrunnelse av at det er den andre part som er problemet.

Region øst støtter utvalgets forslag om en større evaluering og bredere gjennomgang av ordningen, og mener det er helt påkrevet før det gjøres endringer.

Region øst støtter ikke utvalgets forslag om å utvide ordningen før det foreligger en grundig utredning og evaluering. Det foreligger flere rapporter fra Bufdir som viser at ordningen i liten grad fungerer godt og ikke fungerer etter intensjonen. (Blandhol og Köhler-Olsen 2018, og Tjersland 2017). Bufetat region øst mener at det er påkrevet med en grundig gjennomgang og evaluering av dagens ordning med samvær med støttet og beskyttet tilsyn, før ordningen utvides.

Kap. 12.6 Rettigheter og plikter for den som har samvær med barnet

Kap. 12.6.2 Utvalgets vurderinger

Utvalget foreslår å videreføre utgangspunktet om at den som har samvær med barnet, har rett og plikt til å ta avgjørelser som gjelder omsorgen for barnet under samværet. Bestemmelsen gir rett til å ta avgjørelser for barnet i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta barnets omsorg.

Familievernet erfarer at det lett kan oppstå uenighet mellom foreldre i forhold til hvilke beslutninger som ligger henholdsvis under foreldreansvaret, bostedsmyndigheten og hos samværsforelder. Vi mener at det vil være en fordel om beslutningsmyndigheten som følger henholdsvis av foreldreansvaret, fast bosted og samvær fremgår så langt det er mulig av loven. Det vil kunne forebygge konflikter mellom foreldre og er viktig grunnlag og informasjon når foreldre skal inngå og praktisere foreldresamarbeidsavtaler.

Bufetat region øst støtter også utvalgets forslag om at gjeldende lov § 46 om uttalerett for samværsforelder flyttes til kapitlet om foreldreansvar. Videre at det omformuleres til en plikt for forelder med foreldreansvar til å gi en forelder som har rett til samvær anledning til å uttale seg før den tar avgjørelser som kan få betydning for utøvelsen av samværsretten.

Kap. 12.7 Samværshindring

Bufetat region øst er enig med utvalget i at saker som går under begrepet «samværshindring» ikke er en ensartet gruppe. Vi støtter forslaget til utvalget om å ikke videreføre gjeldende lov § 43, femte ledd, som fastsetter at den som opplever at den andre hindrer samvær kan kreve en ny avgjørelse om foreldreansvar og hvor barnet skal bo, da det som utvalget peker på alltid er adgang til å reise sak.

Videre støtter Bufetat region øst flertallet i at tvangshenting ikke skal være et virkemiddel ved fullbyrdelse av samvær.

Spisskompetansemiljøet for vold og høykonflikt i nære relasjoner vil påpeke at det i utredningen er henvist og lagt til grunn omdiskutert forskning. Bufetat region øst påpeker derfor at det ville være risiko knyttet til å legge denne forskningen til grunn for lovendringer. Begrepet PAS, setter søkelys på at en forelder manipulerer barnet til å bli fiendtlig innstilt til den andre forelder. Forskningen på dette er omstridt, og en hovedbekymring, er at beskyttelsen mot å bli utsatt for vold,

jf. Kap. 8.5.5 og kap. 12.3 ikke blir godt nok undersøkt i disse sakene. I dette temaet må det også tas hensyn til at barn selv nekter å dra på samvær.

Spisskompetansemiljøet for vold og høykonflikt i nære relasjoner, henviser til forskning fra William O'Donohue, Lorraine T. Benuto & Natalie Bennett (2016) «*Examining the validity of parental alienation syndrome*» i *Journal of Child Custody*, 13:2-3, 113-125 og Dallam & Silberg (2016).
“*Recommended treatments for parental alienation syndrome (PAS) may cause children foreseeable and lasting psychological harm*” i *Journal of Child Custody*, 13(2-3), 134-143.

Spisskompetansemiljøet for vold og høykonflikt understreker at det i disse sakene bør benyttes sakkyndige med *dokumentert* voldskompetanse jf kap.12.3, for å være helt sikre på at barnet ikke utsettes for vold i det hjemmet barnet av ulike grunner nekter eller nektes samvær. Forskningen det henvises til understreker at den sakkyndige bør undersøke den forelderen som påstås å hindre samvær, for å søke å kartlegge om det kan være underliggende personlighetsforstyrrelser eller annen patologi hos bostedsforelder. Dette forekommer ofte som påstand i disse sakene. Saker der samværeshindring er tema er komplekse, og bør etter vår erfaring behandles av rettsapparatet.

Bufetat region øst mener at mekling i disse sakene kan gjennomføres når vold og annen underliggende problematikk er behandlet og erkjent. Det er viktig at fokuset er på barnets beste og barnets rett til beskyttelse/å ikke være utsatt for vold jfr. kapittel 8.5.5

Kap. 12.8 Samværsrett for og med andre enn foreldrene

Kap. 12.8.6 Utvalgets vurderinger

Utvalget har under dissens i utkastet til lovforslaget i § 8-9 annet ledd, foreslått at søsken eller personer med en nær omsorgsrelasjon til barnet kan kreve at retten fastsetter om de skal ha rett til samvær med barnet, og i så fall omfanget av dette.

Utvalget mener at dette vil verne om de nære, personlige båndene («close personal ties») som kan ha oppstått, og at en slik bestemmelse vil ivareta de menneskerettslige kravene om retten til respekt for familieliv, både for barnet og samværspersonen.

I følge utvalget utvider forslaget kretsen av personer som kan kreve rettens behandling av spørsmål om samvær sammenliknet med gjeldende rett. Flertallet anser bestemmelsen som egnet for å ivareta menneskerettslige krav. Flertallet er samtidig opptatt av at søksmålsadgangen etter denne

bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil, og at det ikke skal være kurant å anlegge søksmål etter bestemmelsen.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget, men mener det er viktig å ivareta de menneskerettslige kravene som begrunner forslaget. Familievernets erfaring er at spørsmål om samvær med et barn fra andre enn foreldre for eksempel kan komme opp i forbindelse med samlivsbrudd der et barn kan miste kontakt med en som har vært «sosial forelder» for barnet i mange år. Det samme med søsken og eller stesøsken som blir delt i forbindelse med samlivsbrudd.

Bufetat region øst mener likevel at det ikke vil være riktig eller til barnets beste å åpne adgang i barneloven for at nye grupper kan kreve samvær med barn. Vi mener at en slik rett vil føre til en økning av konflikter knyttet til barn, og at disse konfliktene særlig vil øke belastningene på barn som allerede lever i konfliktfylte og sårbare situasjoner. Bufetat region øst stiller også spørsmål ved hvilke faktiske muligheter mindreårige søskens ville hatt til å reise sak for å få samvær med sine søsken?

Selv om det i forslaget understrekes at dette skal være en sikkerhetsventil, antar vi at en slik regel ville føre til en økning i antall saker for domstolen.

Basert på erfaringer fra familievernet har vi grunn til å tro at en slik regel også ville føre til en rekke konflikter som ikke nødvendigvis ville bli bragt inn for domstolen, men som vil likevel vil oppstå fordi det etter loven er en adgang til å bringe disse spørsmålene inn for retten. Vi ser at dette kan bli et økt konflikttema i møte med familier i familievernet, og en økt belastning på barn.

Bufetat region øst mener at avtaler om barns samvær med andre enn foreldrene må ivaretas av hver forelder eller gjennom avtale foreldrene inngår seg imellom, etter at barna er hørt. Bufetat region øst er ikke enig i at retten bør lovfestes. Vi er følgelig heller ikke enige i at det er aktuelt med mekling i disse sakene.

Kapittel 13 Forsørgelse av barn

Kap. 13.8 Utvalgets vurderinger

Bufetat region øst er enig i utvalgets overordnede vurdering om at systemet som ligger til grunn for dagens bidragsordning, i all hovedsak fungerer godt, og at det er et viktig grunnprinsipp og

utgangspunkt at forsørgerplikten følger foreldreskapet, og at begge foreldrene har plikt til å bidra til forsørgelsen av barnet, også der foreldrene ikke lever sammen. Vi er også enige i utvalgets forslag om å legge ordlyden tettere opp mot dagligtale.

Bufetat region øst mener også at det bør videreføres at bidrag betales til barnet, men slik det også gjøres i dag, at bidraget forvaltes og disponeres av den forelder som har fast bosted for barnet. Dersom barnet bor fast hos begge er ansvaret delt mellom dem.

Videre støtter vi utvalget i at det er viktig at det offentlige har gode ordninger som sikrer barns behov for forsørgelse der foreldrene av ulike årsaker ikke har evne eller vilje til å ivareta forsørgeransvaret sitt overfor barna sine. Vi er derfor enige i utvalgets forslag om å videreføre de fleste reglene i lov og forskrift.

Familievernets erfaring er imidlertid at det for mange foreldre er vanskelig å orientere seg om de økonomiske følgene av valgene de gjør ved inngåelse av foreldresamarbeidsavtale.

Selv om nettsidene til NAV stadig har blitt bedre, erfarer vi at foreldre synes det kan være krevende å orientere seg i regelverket.

Utvalget presiserer at de ikke har hatt kapasitet til å foreta en fullstendig gjennomgang av dette regelverket blant annet fordi det fremstår som utilgjengelig og fragmentert, og anbefaler en større lov- og forskriftsmessig gjennomgang av dette. Bufetat region øst støtter behovet for en fullverdig gjennomgang.

Kap. 13.8.3.3 Samværsfradraget

Bufetat region øst er enig med utvalget i at utmålingen av samværfradrag ved hjelp at samværklasser ikke fungerer best mulig og noen ganger kan være driver til konflikt.

Bufetat region øst stiller spørsmål og mener i tillegg:

Vi mener imidlertid at spørsmål om eventuell endring av reglene for utmåling av bidrag må utredes bedre før det gjøres endringer i loven.

Vi stiller spørsmål ved utvalgets forslag om at utmålingsreglene for bidrag skal være de samme ved fast bosted og samvær, som ved delt fast bosted. Vi kan ikke se at forslaget hensyntar hvem som har

ansvar for å betale nødvendige utgifter for barnet, klær, sko, barnehage, SFO osv. Samtidig som det er ulikt hva det koster hver av foreldrene å ha barnet boende hos seg med ulike bostedsløsninger.

Etter gjeldende rett er det forelder med fast bosted som har ansvar for innkjøp og utgifter knyttet til barnet. Samværsforelder betaler bidrag til bostedsforelder som forvalter bidraget på vegne av barnet.

Dersom barnet bor fast hos begge, har foreldrene ansvaret sammen og forutsettes å dele kostnadene. Bidrag beregnes da ut fra inntekt for å utjevne evnen til å spleise på utgifter. Dersom en forelder tjener mer enn den andre, betaler denne et bidrag til den som tjener minst. Dette må det tas hensyn til når reglene om bidragsberegning utformes.

Bufetat region øst mener at det er behov for en helhetlig gjennomgang og vurdering av bidrag og økonomiske ordninger knyttet til familier der foreldrene ikke bor sammen.

Kapittel 14 Overordnet om foreldretvister og tilgrensende lov- og reformprosesser

Kap. 14.6 Utvalgets vurderinger

Kap. 14.6.4 Utvalgets vurdering av overordnede føringer for domstolsbehandlingen av foreldretvister

Bufetat region øst er enig med utvalget i at det må være et mål at flere foreldretvister løses utenfor domstolene, og støtter utvalgets forslag om å øke antallet obligatoriske meklingstimer.

Vi tror i likhet med utvalget at en intensivering av mekling, bør få betydning for saksbehandlingen for domstolen.

Erfaringene fra familievernet gjør at vi er enige med utvalget i at aktiv bruk av bestemmelsen om tilbakesending til familievernet for mekling vil være et viktig tiltak og signal til foreldre. Bufetat tror at det kan gjøre terskelen for å bringe saker inn for retten høyere dersom partene vet at saken er av slik karakter at det er sannsynlighet for at de blir sendt tilbake til mekling dersom meklingspotensialet ikke er tilstrekkelig utnyttet.

I likhet med utvalget vil vi understreke at det vil være behov for betydelig økt kapasitet og økte ressurser i familievernet dersom disse forslagene vedtas.

Bufetat region øst tilføyer: Vi mener likevel at domstolens ordning med saksforberedende møter og bistand av sakkyndig er viktig å beholde slik at den kan benyttes i saker som er best egnet for slik prosess og der utenrettslig mekling er lite egnet for å løse problemene i familiene. Erfaring viser at domstolen ved bruk av denne ordningen har bidratt til å løse en stor andel foreldretvister før hovedforhandling ved at det inngås rettsforlik.

Bufetat region øst viser til våre kommentarer til kap. 15 når det gjelder utvalgets forslag til endringer av meklingsordningen, barns rett til å bli hørt osv.

Kapittel 15 Barnelovens regler om saksbehandling i foreldretvister

Kap. 15.3 Mekling

Kap. 15.3.2.1 Foreldresamtale ved separasjon eller samlivsbrudd

Barnelovsutvalget slutter seg til familievernutvalgets anbefaling om at foreldre som har felles barn under 16 år, må møte til foreldresamtale i familievernet ved separasjon eller samlivsbrudd.

Forslaget innebærer at den obligatoriske meklingssamtalen ved samlivsbrudd erstattes med en obligatorisk foreldresamtale, forslaget til ny barnelov § 10-1.

Innspill til det nye forslaget om «Foreldresamtaler»:

Bufetat region øst er enig i utvalgets forslag om å endre navn på den obligatoriske timen ved samlivsbrudd slik at det ikke lenger brukes «mekling», et ord som pretenderer konflikt mellom foreldre.

Bufetat region øst vil likevel be departementet vurdere å finne en betegnelse som ikke bare benevner «foreldreskapet». Navnet bør etter vårt syn, i større grad inkludere barna, og reflektere både at det handler om barna, og barnas rett til deltakelse/samtale. Navnet bør også gjenspeile bedre at det handler om hele familien etter bruddet. For eksempel; «**barn- og foreldresamtale ved samlivsbrudd**», eller «**familiesamtale**».

Den foreslåtte betegnelsen «foreldresamtale» kan også lett blandes sammen med det kliniske tilbudet i familievernet der vi tilbyr frivillig bistand til foreldres samarbeid eller veiledning om felles

barn, det som betegnes i familievernet som foreldresamarbeidssaker, se NOU 2019:20 kap. 11.2. 2.1. Det bør unngås at det oppstår forveksling både hos klienter og ansatte ved at navn på sakstypene blir for like hverandre, men bygger på ulike mandat inn til tjenesten.

Antall timer - foreldresamtale

Familievernets erfaring er at også familier med stor grad av enighet eller lavt konfliktnivå ved samlivsbrudd har behov flere samtaletimer. Mange foreldre er i krise og har temaer de kan ha behov for bistand til å snakke om med en tredjepart til stede. Dette er for mange en viktig forutsetning for å kunne lage en foreldresamarbeidsavtale som best mulig ivaretar hvert enkelt barns behov over tid. En god og gjennomtenkt avtale er et viktig grunnlag for et best mulig foreldresamarbeid, og for å forebygge senere konflikter.

Bufetat region øst vil særlig også trekke frem viktigheten av barns rett til å bli hørt i forbindelse med foreldres samlivsbrudd og inngåelse av foreldresamarbeidsavtaler. Barnesamtale og tilbakemelding til foreldrene vil som regel forutsette mer tid enn en time i tillegg til arbeidet med å skrive avtale.

Å måtte gå over til/bli henvist til å begjære «mekling» fordi det er behov for mer enn en time når barn skal være med, ville etter vårt syn signalisere at barn ikke har en plass i sakene, noe som ville være meget uheldig. Det samme gjelder foreldre som har behov for å snakke om viktige temaer som gjelder barna og foreldresamarbeidet.

Bufetat region øst mener derfor at foreldre ved samlivsbrudd fortsatt bør gis et tilbud om til sammen 7 timer, hvorav en obligatorisk time og tilbud om seks frivillige timer, slik meklingsordningen ved samlivsbrudd er i dag.

Bufetat region øst mener at saksbetegnelsen «mekling» kun bør benyttes ved foreldretvister, i saker der foreldrene har til hensikt å bringe sak om foreldreansvar, fast bosted og eller samvær inn for domstolen eller er uenige om flytting. Begjæring om «mekling» vil da også understreke og tydeliggjøre at foreldrene har en konflikt som en eller begge oppfatter som så alvorlig at de mener de må ha rettens hjelp til å løse den, med mindre de finner en løsning i mekling.

Både for foreldresamtaler og meklinger mener vi at fagpersonen må være godkjent mekler for å ha den nødvendige kompetanse som kreves for å fylle rollen.

Meklingsattesten:

Når det gjelder meklingsattesten vil vi gjengi følgende fra Bufetat region øst sin uttalelse til NOU 2019:20

«Attestens gyldighet

Vi støtter utvalgets forslag om at attest fra foreldresamtale kun kan benyttes ved søknad om separasjon og utvidet barnetrygd. Region øst vil foreslå at denne gis et eget navn som skiller den fra attest som kreves for å bringe sak inn for domstolene. Vi foreslår at den i stedet kalles «bekreftelse» eller liknende, og slik at «meklingsattest» kun utstedes etter gjennomført obligatorisk mekling i forbindelse med foreldretvist.

Vi støtter utvalgets forslag til endring av barneloven § 54 der det foreslås at varigheten av både «attest» på gjennomført foreldresamtale og mekling fortsatt skal være gyldig i 6 måneder.»

Kap. 15.3.2.2 Seks timers obligatorisk mekling for foreldre som vil reise sak for retten

Barnelovutvalgets forslag om å utvide antall obligatoriske meklingstimer er i tråd med familievernkontorlovutvalgets uttalelse. Bufetat region øst viser til våre merknader til familievernkontorlovutvalgets forslag som vi i det vesentlige vil gjengi nedenfor her.

Modell for mekling ved foreldretvist - antall obligatoriske og frivillige timer

Bufetat region øst er enig med utvalget i at mekling bør være tilstrekkelig forsøkt før sak kan bringes inn for domstolen, og at det derfor bør være mer enn 1 obligatorisk meklingstime. Vi er imidlertid usikre på om det bør være så mange som 6 obligatoriske timer.

Familievernet erfarer at mange obligatoriske møter kan oppleves svært krevende for foreldre i fastlåste og vanskelige saker, og, eller, der det er mistanke om vold i nære relasjoner. Det kan også føre til at meklingen strekkes over lang tid, noe som kan være uheldig for barn som lever med foreldre i høy konflikt og, eller, med vold i nære relasjoner. Bufetat region øst mener derfor at det bør vurderes om det ville være bedre med fire obligatoriske meklingstimer og at foreldrene i tillegg kan få tilbud om inntil 3 frivillige timer dersom begge foreldre ønsker det. Til sammen 7 timer, slik som ordningen er i dag. For foreldre som er i samlivsbrudd vil de i tillegg har møtt til en obligatorisk foreldresamtale, og eventuelt frivillige foreldresamtaletimer før mekling.

Saker som er uegnet for mekling:

Utvalget foreslår at det skal være opp til meklers skjønn å vurdere en sak som uegnet for mekling, og at mekler skal kunne utstede attest før alle obligatoriske timer er gjennomført.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget. Vi mener at det vil være vanskelig å finne klare kriterier for hva en mekler skulle legge til grunn for skjønn og vurderingen, og at det derfor vil kunne føre til et ikke likeverdig tilbud.

Mekler vil også kunne oppleves partisk av foreldrene dersom mekler gis slik myndighet.

I saker der det er bekymring for at foreldre møter sammen til meklingstimer, for eksempel på grunn av vold, rus eller psykiatri, mener vi at mekler i stedet bør kunne benytte adgangen til å **beslutte separat mekling, slik det også gjøres i dag**. Denne type saker taler også for at antallet obligatoriske timer bør være færre enn syv.

Videre tilbud etter at meklingstimene er benyttet

Utvalget foreslår i lovutkastet § 10-2 at foreldrene kan få tilbud om ytterligere tre timer etter at de seks obligatoriske meklingstimene er benyttet, dersom mekler vurderer at det kan føre til at foreldrene kommer frem til avtale. Utvalget mener at foreldre som har mulighet for å bli enige bør kunne få fortsette meklingen ut over de obligatoriske timene.

Bufetat region øst støtter forslaget. Mulighet for å forlenge en mekling med tre timer vil gi bedre rom for gjennomføring og tilrettelegging av prosessmekling. Det vil også være en fordel for tilbudet familier får hos **eksterne meklere**. De har etter gjeldende regelverk ikke mulighet for å tilby flere enn 7 timer, mens familievernnet i dag kan tilby familien å benytte annet frivillig tilbud på familievernkontoret.

Kap. 15.3.2.3 Barnesamtale

I likhet med Familievernutvalget går Barnelovsutvalget inn for at barnet skal ha rett til egen samtale med mekler også uten samtykke fra sine foreldre.

Bufetat region øst mener at det er viktige etiske og faglige dilemmaer knyttet til dette forslaget.
Bufetat region øst mener at det er **behov for grundigere utredning og vurdering av forslaget, slik vi også bemerket i vårt høringsinnspill til familievernkontorutvalget.**

Vi er enige i at det er viktig at flest mulig barn får anledning til å møte til samtaler med mekler slik at barna kan gi uttrykk for hva som er viktig for dem, om de har ønsker, behov, erfaringer osv. som det er viktig at foreldrene tar hensyn til. Dette gir foreldre bedre grunnlag for å komme frem til best mulige avtaler om bosted, samvær og foreldreansvar for sine barn. En mekler som har møtt barna vil også ha bedre forutsetninger for å hjelpe foreldre med å finne gode løsninger.

Vi er også enige i at barns deltakelse i mekling kan ha en terapeutisk og forbyggende effekt for barnet og gi barnet støtte og hjelp til å mestre sin livssituasjon.

Det fremstår imidlertid utydelig for oss på hvilken måte barnesamtalen i gjeldende forslag er tenkt knyttet til foreldrenes prosess. Hvordan skal det som er viktig for barn, og barns ønsker formidles til foreldrene dersom samtalen med barna er uavhengig av foreldresamtalen. Vi mener at det er ikke mulig å oppnå formålet med samtalen hvis barnesamtalen ikke knyttes til foreldrenes samtale.

Ideen om at barn skal få en egen time, uavhengig av foreldrene, betyr at barnet tas ut av familien som et system og fratrar foreldrene det ansvaret de har for å ivareta barnets meninger. Dette er i motsetning til den systemiske fagforståelsen familievernet og mekling er bygget på. **Bufetat region øst mener at barn må få et tilbud som en del av familiens tilbud i mekling/ foreldresamtaler, og at dette må tydeliggjøres i loven.**

Som også familievernkontorutvalget presiserte, er det flere forutsetninger som må være til stede for at barnesamtalen skal bli en best mulig opplevelse for barnet. Det må være en mest mulig trygg situasjon for barna, både før, under og etter at de har blitt hørt.

Viktige forutsetninger er blant annet at:

- barna får god informasjon om hvorfor de skal høres, dette mener region øst må forankres bedre både i praksis og som informasjon til foreldre
- barna informeres om at de har rett, men ikke plikt til å uttale seg
- barna får vite hva informasjonen skal brukes til
- barna vet hvilken informasjon som gis til foreldre og eventuelle andre

- det legges til rette slik at barna ikke får en opplevelse av økt konflikt og at de må ta stilling til foreldenes eventuelle konflikt.
- den som hører barna, tar ansvar for at barna får vite hva som ble resultatet av det de ble hørt om.

Bufetat region øst mener at utvalgets forslag ikke ivaretar disse viktige forutsetningen i tilstrekkelig grad.

Erfaringer fra familievernet viser at tjenesten har god kompetanse og kan legge til rette for trygge og ivaretagende samtaler med barn og unge. Barn kan imidlertid bli satt i en vanskelig situasjon dersom ikke begge foreldre ønsker at de skal bli hørt på familievernkontoret. Vi understreker at de positive erfaringene med barnesamtaler fordrer at vi hjelper barnet og foreldrene til å etablere en god dialog også om det som er sårt å vanskelig etter et brudd eller i foreldrenes konflikt. Uten en slik sammenheng får barnets budskap liten betydning i innretningen av barnets hverdag i to hjem. Vi er bekymret for at viktige og nødvendige forutsetninger for å ivareta barna på en god måte, ikke vil kunne ivaretas i tilstrekkelig grad dersom en eller begge foreldrene ikke ønsker at barnet skal delta. Vi er bekymret for utilsiktede belastninger på barna, og det ansvars en slik lovfesting vil kunne påføre barna og på den andre siden det ansvaret det fratras foreldrene.

Bufetat region øst viser til vår uttalelse til familievernkontorutvalget der vi trakk frem spørsmål og problemstillinger knyttet til forslaget og som vi mener bør utredes bedre:

- *Bekymring for at barn vil oppleve press fra en forelder*
- *Økt mulighet og bekymring for at en forelder instruerer barnet og søker å bruke barnets stemme til å posisjonere seg i forhold til den andre forelder*
- *Opplevs det trygt for barnet å snakke hvis de vet at en eller begge foreldre ikke er enige i at de skal snakke med mekler, ser barnet konsekvensen av dette?*
- *På hvilken måte, og hva av det barna har gitt uttrykk for skal formidles tilbake til foreldrene i saker der en eller begge foreldre ikke ønsket at barnet skulle være med til mekling?*
- *Kan barna bestemme og gis ansvar for hva som skal formidles til foreldrene?*
- *Hvordan blir det barnet har gitt uttrykk for håndtert av foreldrene dersom en eller begge foreldre i utgangspunktet ikke ønsket at barnet skulle høres? Dette har vi ingen erfaring på fra familievernet*

- *Barn utvikler seg raskt og meninger de har kan endres ut fra hvem de snakker med, hvordan kan det sikres at det tas hensyn til dette?*
- *Kan det bli vanskelig for barnet hjemme etter samtalen med mekler, når foreldre ikke samtykket, kan det føre til vold?*
- *I saker der foreldrene har forskjellige meninger om barnets skal være med til mekling, kan dette bli en konflikt i seg selv, og kan dette svekke mulighetene for god meklingsprosess?*
- *Dersom barna skal møte hos mekler til tross for at foreldre ikke ønsker det, kan det føre til at barnets stemme i mindre grad tillegges vekt og at forutsetningene for å komme frem til løsninger kan svekkes? Kan dette igjen svekke barn og foreldrenes tillitt til mekler og meklingsprosessen?*
- *I enkelte konfliktsaker er det sterke beskyldninger og påstander om manipulasjon av barnet osv. fra den andre forelder, vil barnet få større ansvar for de valgene de tar i en slik situasjon?*
- *Når foreldre ikke ønsker at barna skal være med til mekling, kan det bli vanskelig for barnet å ønske samtale?*
- *Barnet kan legge bånd på seg, eller si noe det ikke mener fordi det er vanskelig mellom foreldrene?*
- *Bør det gjøres aldersavhengige vurderinger?*
- *Hvordan skal det ivaretas at barnet få tilbakemelding om resultatet av det barnet har fortalt når foreldre ikke har samtykket, hvem skal bære informasjonen barnet gav videre i prosessen?*
- *Hvordan skal tilbudet om å benytte en slik rett formidles til barna i forskjellige aldersgrupper dersom foreldrene ikke gjør det?*
- *Kan barn over en viss alder inviteres direkte? I tilfelle hvordan?*
- *Hvordan skal barnet/ungdommen vite om mulighetene og komme seg til kontoret dersom foreldre ikke er enige i eller ikke ønsker at de skal være med til mekling?*
- *Skal det barnet har sagt formidles til foreldrene også dersom ingen eller bare en av foreldrene har ønsket at de skal være med?*
- *Hva har foreldrene krav på å få vite hvis de ikke samtykker i at barnet møter?*
- *Hvor langt bør staten gå i å regulere foreldres autonomi og hva det offentlige bestemmer?*
- *Hvordan vil det virke inn på meklingsprosessen dersom det ikke skal være foreldrenes valg om de vil ha med barna eller ikke?*
- *Hva er konsekvensene dersom barna ikke møter?*

- *Hvordan vil en slik ordning fungere for søsken som tenker ulikt?*
- *Er det forskjellige hensyn avhengig av om det er samlivsbrudd eller foreldretvist?»*

Under henvisning til våre merknader og dilemmaer mener Bufetat region øst at det må utredes grundig om det ut fra hensynet til barnets beste vil være forsvarlig å fremme et forslag om at barn skal ha lovbestemt rett til å delta i mekling og foreldresamtaler uten foreldres samtykke, slik utvalget foreslår.

Alternativt forslag fra Bufetat region øst:

Vi vil understreke at Bufetat region øst støtter utvalgets begrunnelser for at barn bør være med til mekling, og at det bør gjøres mye for at flest mulig foreldre støtter at barna skal delta i mekling.

Det omfatter blant annet lovens ordlyd, god informasjon til barn og foreldre, vektlegging av høy kvalitet i familieverntjenesten og god faktisk tilgjengelighet for familiene.

Bufetat region øst vil foreslå at hovedregelen er at barn fra skolepliktig alder skal ha rett til, og gis mulighet til å møte mekler, men slik at barnet selv, eller, en eller begge foreldre, skal kunne reservere seg. Slik reservasjon ville innebære at barnet ikke skulle høres av mekler.

Bufetat region øst mener at en hovedregel med adgang til reservasjon, vil ivareta hensynet til barnets beste og at foreldre ivaretar sitt ansvar.

Kap. 15.3.2.4 Innhenting av skriftlig notat fra mekler

Utvalget foreslår en ny bestemmelse i utkastet til ny barnelov § 10-6, annet ledd om at retten kan innhente et skriftlig notat utformet av mekler dersom foreldre ikke blir enige i mekling og bringer saken inn for domstolen etter at meklingen er avsluttet.

«Retten kan hente inn eit skriftleg notat frå meklaren som har mekla etter § 10-2. Notatet skal innehalde informasjon om kva partane er usamde om, ei vurdering av om saka er eigna for vidare mekling, og eit referat frå eventuell samtale med barnet, jf. § 10-3 andre leddet.»

Bufetat region øst støtter ikke dette forslaget. Vi mener at en slik ordning ville rokke ved hele fundamentet for meklingsordningen, og i stor grad redusere mulighetene for å oppnå målet og hensikten med mekling, nemlig at foreldre skal komme frem til gode utenrettslige avtaler for sine barn, etter å ha hørt hva som er viktig for barna.

Det er et viktig og grunnleggende utgangspunkt for meklinger at det er lagt til rette for at foreldre fritt skal kunne snakke om, og diskutere forskjellige temaer og løsninger for å komme frem til avtaler som ivaretar felles barn best mulig. **En viktig forutsetning for å få til dette er at innholdet i meklingstimene ikke dokumenteres.** Vår erfaring er at dette bidrar til at foreldrene i større grad klarer å ivareta foreldreskapet ved å gå inn i meklingsprosessen på en måte som bedre legger til rette for å finne gode løsninger for felles barn.

Dersom foreldre vet at mekler kan bli bedt om å skrive rapport til retten mener vi at det vil føre til at foreldre kan søke å posisjonere seg i forhold til den andre forelder med tanke på en eventuell sak for domstolen og at de i mindre grad kan endre sitt syn eller gå tilbake på egne påstander. Familievernet erfarer i praksis at det er viktig for foreldre å være klar over at det i dag ikke skrives journal fra meklingstimene.

Videre mener vi at mulighet for referat til retten vil kunne føre til at foreldre blir mer rettighetsfokuset i meklingsprosessen og lettere kan miste fokus på barnets beste og ivaretagelse av best mulig foreldreskap. Dette vil igjen kunne føre til at foreldrene blir mer «låst» i posisjoner, og at det igjen er mindre mulighet for bevegelse. Dette vil svekke mulighetene for å tilrettelegge for en meklingsprosess fra konflikt til foreldreskap. Dersom mekler skal skrive en rapport til retten vil mekler heller ikke lenger oppfattes å være en upartisk. Mekler bli oppfattet å ha en «makt» når det gjelder å skulle formulere referatet til domstolen.

Kravet om en eventuell senere rapport til retten ville også nødvendiggjøre at mekler fører journal fra meklinger. Journalføring ville kunne få de samme uheldige konsekvenser, at meklingsprosessen ikke lenger vil være et sted og rom der partene og barna kan snakke fritt, uten risiko for at det senere blir brukt, for eksempel i en foreldretvist. Mekler vil heller ikke ha den samme frie og upartiske rollen. Familievernkontorlovutvalget var også klare i sitt syn på og begrunnelse for at det ikke bør være adgang til å føre journal i meklingsprosessen og foreldresamtaler. NOU 2019:14 kap. 12.9.2

Bufetat region øst mener at en referatadgang fra meklingsprosessen til retten, vil kunne føre til at foreldre opplever meklingsprosessen som en innledning på en retts sak, snarere enn en utenrettslig prosess.

Referat fra barnesamtalen

En viktig premiss for at barn skal uttale seg er at de er informert om hva saken gjelder, og hvem som får vite hva de har sagt, og hva innholdet i samtalen skal brukes til.

Bufetat region øst mener at det ville være svært uheldig om alle barn som møter til samtaler i mekling får opplyst at dersom foreldrene reiser sak for retten, så vil notatet fra samtalen kunne bli oversendt retten.

Det kan skremme barn, både at det i seg selv er mulighet for at foreldre vil bringe sak inn for retten, og også at referatet fra det barna sier kan bli sendt til domstolen.

Vi mener derfor at adgang for retten til å be om referat fra barnesamtalen kan virke skremmende på barn, gjøre dem utrygge og redde for å snakke med mekler. Barna vil også lett kunne føle et stort ansvar.

Bufetat region øst mener at det heller ikke bør være adgang for retten til å innhente en skriftlig rapport fra barnesamtalen fra mekler. Vi mener at en slik ordning ville være meget uheldig, og ikke til barnets beste.

Kap. 15.3.2.5 Initiativrett for barn

Som en del av barnets rett til medvirkning har utvalget i lovutkastet § 10-3 tredje ledd foreslått at barn skal kunne henvende seg til familievernet og be om at familievernet kaller inn foreldrene til ny foreldresamtale. Familievernet skal i henhold til forslaget kunne pålegge foreldrene å møte.

Det forutsettes at barnet kan gjøre dette når som helst dersom barnet ønsker endringer i ordningene som gjelder for dem om bosted og samvær, enten dette er fastsatt gjennom avtale eller avgjørelse.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget om at barn skal kunne kalle sine foreldre inn til mekling. Familievern tjenesten har gitt klart uttrykk for bekymring for dette forslaget.

Vi oppfatter at intensjonen med forslaget kan være god, men at en slik mulighet vil kunne være belastende og legge for mye ansvar på barn. Det er også stor fare for at barn blir brukt som budbringer for en av foreldrene eller at vi får en ansvarsforskyving mellom barn og foreldrerollen som er svært uheldig.

Videre mener vi at en slik regel vil kunne være konfliktskapende både i barn foreldre-relasjonen og mellom foreldrene.

Sett i et familiesystemisk perspektiv, hierarkisk, hvor foreldre skal representere og være barnas omsorgspersoner og ansvarlige for barnas beste, mener vi at barn bør henvende seg til sine foreldre dersom de ønsker endringer i avtale og ordninger og eventuelt samtaler på familievernkontoret. Vi minner også om at barn kan oppsøke helsesykepleier hvis det har behov for å snakke om sin

livssituasjon. Vi mener at forslaget undergraver det ansvar foreldre har for å ivareta foreldreskapet og setter barn til å ta et for stort ansvar for foreldrenes fungering.

Vi registrerer uansett også at forslaget synes mangelfullt utredet og vurdert, og at det reiser en rekke spørsmål som vi ikke kan se at utvalget har berørt. Eksempelvis, er dette en mulighet tiltenkt bestemte aldersgrupper? hvordan skulle barna komme i kontakt med familievernet? hvordan skulle dette fungere i praksis? hvor går grensen mot bekymringsmelding til barnevern? er det riktig at barn skal kunne «pålegge» foreldre å møte i familievernet, og på hvilke kriterier skal det vurderes om det er grunnlag for å innkalle foreldrene?

Alternativt forslag fra Bufetat region øst:

Familievernkontorene erfarer at barn og unge kan ha behov for råd og veiledning. Et alternativ til utvalgets forslag kunne etter vårt syn være å vurdere om det burde være en generell hjemmel i familievernkontorloven for at barn/unge i bestemte aldersgrupper kan henvende seg for råd og veiledning uten foreldres samtykke når deres foreldre ikke bor sammen, eventuelt som en digitaltjeneste via ung.no.

Kap. 15.7 Saksbehandling for retten

Kap. 15.7.3.2 Planmøte og innhenting av informasjon

Bufetat region øst er ikke enig i utvalgets forslag om at retten skal kunne innhente informasjon fra mekler. Vi viser til våre merknader til kap. 15.3.2.4.

Kap. 15.7.3.3. Hovedregel om hovedforhandling – og alternativer der det er utsikter til avtaleløsninger

Utvalget foreslår at de alternative virkemidlene som dommer har, og som følger av gjeldende lov § 61, fortsatt skal være tilgjengelige for domstolen. Utvalget foreslår likevel en omlegging som innebærer at mekling som hovedregel løftes ut av domstolen og over til familievernet, jfr. lovutkastet § 11-11, slik at saker som bringes inn for domstolen som hovedregel skal gå direkte til hovedforhandling.

Vi er enige i at flest mulig saker bør løses utenfor rettsapparatet, og at styrking av meklingsordningen vil være et ledd i dette. Bufetat region øst støtter likevel ikke forslaget om at det bør være en hovedregel at sak som bringes inn for domstolen skal gå rett til hovedforhandling.

Vi mener at dommeren bør stå fritt til å velge prosessvirkemidler tilpasset saken det gjelder, ut fra sakens opplysning og karakter.

I likhet med utvalget mener vi at retten fortsatt bør ha mulighet til å anvende et bredt spekter av virkemidler for å kunne løse saken på best mulig måte for å sikre en saksbehandling som er til barnets beste, og at det ikke finnes ett spor som passer alle foreldre og barn som står i en konflikt om foreldreansvar, bosted eller samvær.

I en del saker mener vi at domstolen vil være et mer egnet sted for mekling enn i familievernet. Erfaring viser også at svært mange foreldretvister løses på en god måte gjennom mekling i domstolene.

Når saken er bragt inn for domstolen er den opplyst på en helt annen måte enn hos mekler. Det gir dommer og evt. sakkyndig andre forutsetninger for å mekle enn i familievernet.

Som også utvalget fremhever, har mange dommere god kompetanse når det gjelder å behandle saker innenfor den gjeldende konflikt- og forsoningsmodellen. Dommer har også myndighet som mekler ikke har.

Bufetat mener at domstolen som institusjon, domstolens egnethet, fagkompetanse, mulighet for bruk av sakkyndige og beslutningskompetanse begrunner domstolens særlige egnethet for at mange saker løser seg ved rettsforlik.

Vi mener derfor at det vil være uheldig dersom det følger av barneloven at saker som bringes inn for domstolen som hovedregel skal løses ved hovedforhandling. **Selv om meklingsordningen utvides, antar vi at for noen saker vil ordningen med mekling og saksforberedende møter i domstolen være en bedre egnet måte å bistå foreldrene med å komme frem til avtaler enn i mekling i familievernet.**

Å løse en sak ved rettsforlik vil i mange tilfeller være bedre for familien enn å måtte gjennomgå hovedforhandling og forholde seg til en dom. Vi mener at det vil være til barnets beste at loven ikke oppstiller krav om særskilt begrunnelse for å benytte adgangen til å mekle i retten i en foreldretvist.

Kap. 15.10 Tvangsfullbyrdelse

Kap. 15.10.3 Utvalgets vurdering

Utvalget foreslår i lovutkastet § 13-4 første ledd et nytt virkemiddel som kan anvendes ved tvangsfullbyrding av tvangskraftige avtaler og avgjørelser om både fast bosted og samvær. Forslaget innebærer at retten kan avgjøre at en egnet person skal være til stede ved overleveringen, enten tilbake til barnets faste bosted eller ved oppstarten av samvær.

Utvalget går ut fra at både ansatte ved familievernnet, sakkyndige eller andre kan fylle en slik rolle.

Bufetat region øst støtter ikke forslaget om at ansatte i familievernnet skal kunne fylle en slik rolle.

Vi mener at det ville være feil bruk av kompetansen til familievernets ansatte, og at en slik funksjon ville ligge klart utenfor familievernets rammer og samfunnsoppdrag. Å skulle bistå ved overlevering tilbake til fast bosted eller ved oppstart av samvær ville innebære en kontrollfunksjon som er utenfor det grunnleggende frivillige utgangspunktet som familievernnet bygger på.

Ressursmessig og praktisk vil et slik oppdrag være tidkrevende og trolig også være vanskelig å utføre i forhold til ansattes ansettelsesforhold og arbeidstidsordninger. Det vises i den forbindelse til sammenlignbare utfordringer knyttet til familievernets forutsetninger i forbindelse med utførelse av ordningen med samvær med støttet tilsyn. Se våre merknader til kap. 12.4.

Kapittel 18 Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget påpeker at de ikke har hatt ressurser til å foreta nærmere beregninger av konkrete kostnader knyttet til utvalgets lovforslag.

Bufetat region øst vil understreke at flere av forslagene utvalget fremmer vil ha omfattende betydning for familievernets kapasitet og ressursituasjon dersom de vedtas.

Forslagene innebærer betydelig økt bruk av tjenesten blant annet ved flere obligatoriske meklings timer, flere barnesamtaler osv. I tillegg vurderer vi flere av forslagene som konflikt drivende, noe som igjen vil innebære større behov for familievernets tjenester.

Når det gjelder samvær med støttet tilsyn vil vi særlig påpeke at denne ordningen ikke er finansiert særskilt innenfor gjeldene tildeling til familievernnet. Dette er en meget kostbar og kapasitetskrevede ordning i tjenesten. **Bufetat region øst mener at en utvidelse vil gi betydelig økte utgifter.**

Da ordningen ble innført ble det forutsatt at den ikke ville medføre økte kostnader. Det har vist seg å være en helt uriktig forutsetning. Bufetat region øst bruker ca. 6 millioner kroner årlig, av driftsbudsjettet til familievernet, på å finansiere vår andel av saker med støttet tilsyn. Det er en kostnad tilsvarende 6-7 terapeutårsverk som hvert år kunne vært benyttet til å bistå et stort antall familier. Gjeldende ordning med samvær med støttet tilsyn for 130 familier årlig i region øst, tilsvarer det det ville kostet å kunne tilby hjelp til mellom 800 og 900 familier innenfor familieverntjenesten i Bufetat region øst. På landsbasis innebærer ordningen med støttet tilsyn en kostnad for familievernet tilsvarende det det ville koste å bistå 2500 familier hvert år.

Bufetat region øst forutsetter at økonomiske og administrative konsekvenser utredes grundig, og at familievernet tilføres nødvendige ressurser blant annet flere ansatte, kompetanseoppbygging og merkostnader til anskaffelse av eiendom dersom forslagene blir fulgt opp.